

5. 1985 97. ÅRG.

Løssalg kr. 13

STAV OLAV

Redaksjonelt

Offer og bøddel

Gunnel Vallquist, s. 1

Å overleve

Kjell Arild Pollestad, s. 3

Videnskap og menneskesyn

Jan Erik Rekdal, s. 7

Ord fra ørkenen

Maria Giæver, s. 10

Storfjord Gård

Unni Klepper Joynt, s. 14

Okkupasjonen - Tilbakeblikk

OLAV

Offer og bøddel

40-års dagen for våpenstillstanden etter den annen verdenskrig står for døren. I 40 år har vi hatt fred. Krigens bål har luet andre steder - i Vietnam, i Kampuchea, i Afghanistan - en slags småbål målt mot den store verdensbrann fra 1940-45. Men for det enkelte krigsoffer spiller det liten rolle om bålet er lite eller stort; lidelsen er like brennende og ødeleggende.

De som har opplevet frigjøringsdagen for 40 år siden, har sitt å minnes. De andre - og det er nær 2/3 av vårt lands befolkning - vil bli minnet om hva 8. mai står for, og om det som gikk forut. Og sammen skal vi minnes krigsofrene - på begge sider av frontlinjene.

Jødernes skjebne under siste krig er vel det såreste punkt i Europas samvittighet. For vi trodde ikke at slikt kunne skje i hjertet av Europa! Men nettopp i hjertet av Europa - i Auschwitz, Buchenwald, Dachau, Terezin - fremstod ondskaperen så massiv, så konsentrert, så påviselig.

I et fjernsynsprogram for en del år siden diskuterte man nettopp jødefølgelsene og spurte - for hvilken gang siden 1945! - «Hvordan kunne det skje?» De to ytterpunktene i diskusjonen var henholdsvis en representant for den fremadstormende,

allvitende skole innen nyere historieforskning og en som selv hadde gjennomlevet Buchenwald. Den historiske ekspertise hevdet - med styrke - at den målbevisste utryddelse av jødene var et tysk/historisk éngangstilfelle betinget av en lang rekke faktorer. Alle høyst akseptable og troverdige fakturer - forsåvidt. Mannen fra Buchenwald satt lenge taus, lyttet tålmodig til den kjølig registrerende vitenskap for så å komme med sin stillferdige tilføyelse: ondskaperen - selv den mest systematiske - er ikke et historisk betinget enkelttilfelle; ondskaperen er alltid tilstede som en mulighet i menneskene, og hver generasjon, hvert enkelt menneske må selv kjempe mot den - i seg selv og utenfor seg selv. Mannen som selv var blitt reddet fra ondskaperen i siste liten av Folke Bernadottes hvite busser, minnet laumælt om det vi burde ha lært gjennom vår lange og blodige historie, men som vi så lett vil glemme: at mennesket både er offer og bøddel!

Mennesket gjør andre mennesker til offer på så mange måter og for så mange saker. Systemet for undertrykkelse av den annens menneskeverd kan være mer og mindre vel-smurt, mer og mindre tildekket med «idéelle» mål som rettferdiggjør de kriminelle offerhandlinger. Hitler og nazistene raserte verden med sitt system. Den annen store diktator fra den tiden, Stalin, og hans system har vel så mange ofre på samvittigheten.

I begge tilfeller tråkket mennesker med jernskodd hæl på sin neste.

Listen over systemer som krever sine ofre, er lang - og bak systemene står alltid mennesker!

Enhver underordning av mennesket under et system er uverdigg og farlig enten systemet kaller seg partiet, rasen, religionen eller - vår egen velstand og bekvemmelighet. Og man skal ikke la seg lure når menneskene bak systemet pynter det med ord som fremskritt, frihet, vitenskapelige landevindinger. Det peker pater Kjell Arild Pollestad på i artikkelen «Vitenskap og menneskeverd» i dette nummer av bladet hvor han tar for seg skremmende misbruk av menneskelig liv i forskning og industri - og en like skremmende svekkelse av den etiske bevissthet som brer seg i dag - også der man minst skulle vente det.

I det perspektiv er spekulasjonene om den hensynsløse eksperimentator doktor Mengele fremdeles er i live uinteressante: hans arutagere lever i beste velgående . . .

Vi skal minnes fortiden for å redde fremtiden, sier Elie Wiesel, jødisk forfatter som har kjent både Auschwitz og Buchenwald på kropp og sjel, og ordene sier vel det mange føler i disse frigjøringsdager. Og fortid - som nåtid - viser mennesket som offer og som bøddel. Men den viser også at vi - hver enkelt av oss - har et valg: vi kan velge å la bøddelens øks ligge . . .

Gunnel Vallquist:
Å OVERLEVE

1

«Menneskelig erfaring lærer oss at kroppen kan leve lenger enn vi tror av det som ånden gir». Det er Gunnel Vallquists konklusjon etter å ha lest en bok som nylig ble gitt ut i Sverige: «Bränt barn söker sig till elden». Forfatteren, Cordelia Edvardson, er en overlevende fra Auschwitz, - jødinne og katolikk. «Hver gang man stilles overfor en menneskeskjebne som denne, blir man grepet av forundring over at det var mulig å *overleve*», skriver vår medarbeider. «I den femtenårige Cordelias tilfelle var det såvisst ikke kroppskreftene som ble det avgjørende, men helt åpenbart en evne til å ta sin tilflukt til et indre reservat.»

Tittelen på Cordelia Edvardsons bok, «Bränt barn söker sig till elden», kan man undre seg over inntil man åpner den - og selv under lesningen. Litt etterhvert klarer betydningen: den som en gang har opplevd - og overlevd - utslettelsens fellesskap, må søke seg tilbake til de overlevendes fellesskap. Har man sine grunnleggende opplevelser fra det tredje rikes jødeforfølgelser og utryddelsesleire, må man antageligvis forbli en fremmed i et folk som overhodet aldri har vært truet av noe lignende. For Cordelia Edvardson, som for mange andre overlevende,

går det en ubrutt linje av indre logikk fra Auschwitz til Israel.

I denne nye boken avlegger hun regnskap for det vesentlige i sin livserfaring, med tyngdepunktet lagt på barndommen og de kompliserte familieforholdene som gjorde at hun ble familiens eneste offer for de nazistiske raselovene - et stedfortredende offer til og med. Når hun har valgt å kalle boken roman og ikke selvbiografi, har hun vunnet frihet til å utelate alt fyllstoff og utelukke bevare det mest fortettede. Resultatet er blitt en intensiv serie bilder med sterk emosjonell ladning tøylet i en

klar og stram form, fri for det føleri som er tragikkens dødsfiende.

Litteraturen om de europeiske jøders tragedie er i sannhet rik. En kunne si at det intet er å føye til den kunnskap vi allerede har om det som skjedde, om det ikke var så utrolig at man allerede - mens overlevende og øyenvitner ennå er legio - har begynt å benekte realiteten av alt sammen. Denne boken vil imidlertid ikke være et bidrag til en dokumentasjon; den er vitnesbyrdet om et liv satt inn i en skjebnebestemt sammenheng, men belyst innenfra: i lyset av

Fremskritt?

Teknologiske fremskritt som «ignorerer» Gud, har ført til ulykkelige forhold både for enkeltmennesket og for samfunnet som helhet, uttalte paven nylig i en tale til italienske katolikker. Kirken må på ny vekke «sansen for mysteriet», la paven til.

CATHOLIC HERALD

2

en gradvis og smertefullt til-
egnet innsikt.

Utvalgt - til å lide og overleve

Søken etter fellesskap er et gjennomgående motiv i boken, i hovedpersonens liv. Tidlig ble hun klar over at hun var en skapning ulik de andre, utenfor, man samtidig - og nettopp derfor - en «utvalgt». Utvalgt til å lide, til heroisk å ofre seg for andre, utvilsomt også til å overleve. Ensomheten var en kilde til lidelse, men også til stolthet. Fellesskapet var ønskedrømmen, uopnåelig. Den katolske pikeforeningen «måtte» stenge henne ute fordi hun var jødinne. På den jødiske skolen var hun en outsider ettersom hun var døpt og praktiserende katolikk. På sykehuset i Sverige ble hun kalt «tyskersvin» av de polske og ungarske jøddinner. I det svenske samfunnet virket hun snart vel integrert og meget fremgangsrik i sitt yrke. Men integrasjonen gikk aldri i dybden. Hennes eneste mulige lojalitet gjaldt det jødiske folk, som hun ble brent sammen med i de avgjørende år da hun oppholdt seg i samme smeltdigel. Den lojaliteten ble åpenbar for henne da Jom Kippur-krigen brøt ut, og hun ble

Kirker på New Zealand: Anti-atomvåpen

Det nasjonale kirkerådet på New Zealand ber om støtte fra det internasjonale samfunn til regjeringens anti-atomvåpen-standpunkt. New Zealands regjering nektet som kjent amerikanske krigsskip med atomvåpen ombord å legge til kai. Dette førte til at pla-

nene om en større flåteøvelse ble skrinlagt.

Regjeringens standpunkt har klar støtte i folket, og Kirkerådet ønsker å gi uttrykk for det samme, heter det i rådets erklæring, som særlig retter henvendelsen om støtte for standpunktet til kirkene i Australia, USA, Storbritannia og til Kommissjonen for internasjonale saker i Kirkenes Verdensråd.

NØP

sendt ut i den som journalist. Samtidig som antisemittismen på nytt begynte å opptre blant hennes svenske kolleger under dekknavnet antisjonisme. Slik ble sirkelen sluttet i noe som fremfor alt er et valgslektskap mer enn en predistinasjon.

En menneskes liv bestemmes i overveldende grad av minnene. Det samme gjelder for et folk. Man kan leve på ulike måter med sine minner: fortrenge dem eller bearbeide og mestre dem; man kan også søle dem bort. Jeg vet ikke hvordan et menneske med Cordelia Edvardsons minner skulle ha reagert i et tysk etterkrigsmiljø hvor man har gått inn for noe som kalles «Bewältigung der Vergangenheit», og jeg vet heller ikke om en slik situasjon er behandlet i litteraturen. Men jeg kan forstå at kommunikasjonen mellom den overlevende fra Auschwitz og svenskene - i en periode av nesten programmatisk historieløshet - ble umulig. Hun skriver om sitt inntrykk av et «Limbo», et land hinsides godt og ondt, som hverken stiller spørsmål eller krever svar. «I så megen uskyld fikk hun vanskelig for å puste og forstod at hun måtte bryte opp.»

Hver gang man stilles over-

for en menneskeskjebne som denne, blir man grepet av forundring over at det var mulig å overleve. Det er blitt fremholdt at de overlevende ofte var mennesker med åndelige kraftressurser snarere enn fysiske. I den femtenårige Cordelias tilfelle var det såvisst ikke kroppskreftene som ble det avgjørende, men helt åpenbart en evne til å ta sin tilflukt til et indre reservat. En slags indre fredet have, fra den tidligste barndom plantet med bønner og fromme vers, men fremfor alt med morens, Elisabeth Langgässers, dikt. I sitt indre bar den unge piken med seg en skatt av bilder og ord som hun kan «klamre seg fast til, som en druknende klamrer seg til vrakgods.» Slik holdt hun seg «innenfor den beskyttende trollringen av morens besvergelses.» Uten denne indre skatt hadde hun sannsynligvis aldri overlevd. For den menneskelige erfaring lærer oss at kroppen kan dø av mangel på åndelig næring, og at den kan leve lenger enn vi tror av det som ånden gir.

*Cordelia Edvardson
Bränt barn söker sig till elden.
Brombergs 1984*

En stor liten bok

Slik lyder overskriften på Kjell Aspaas' begeistrede anmeldelse i «Varden» av pater Kjell Arild Pollestad's bok «Lofottorsk på nonnebord. Aspaas skriver bl.a.:

I forordet til den fine lille boken sin, sier Kjell Arild Pollestad bl.a. noen meget kloke og riktige ord om det norske språk. Han sier

for eksempel: «Plutselig kunne jeg betrakte mitt språk utenfra: dets struktur, dets logikk, dets egenart. Inntil da hadde morsmålet vært en del av meg selv, og bare det. Nå lå det der og bød seg frem som et instrument, ja et vidunderlig instrument. For første gang ble jeg klar over at norsk både var et rikt og et usedvanlig vakkert språk...»

Dette språk er det Kjell Arild Pollestad nu har benyttet med en suverenitet som jeg ikke har opplevet maken til siden Sigurd Hoel, uten sammenligning forøvrig. Det betyr bare at vi har fått igjen en som kan skrive, om emnene nu er så ganske forskjellige fra Hoels.

Kjell Arild Pollestad:

*Sammen med
en håndfull andre
forfattere og skribenter
er pater Pollestad
i år fast kronikør
i radioens program 2.
St. Olav bringer her
paterens kronikk
fra 11. februar
i år.*

Ordet *kronikk* er dannet av det greske ordet for tid: *chronos*. Kronikørens oppgave er i all beskjedenhet å gi sitt bidrag til en klarere forståelse - og dermed en klarere formulering - av tidsaktuelle problemstillinger. «Tidsaktuelle» må i denne sammenheng ikke forstås snevert journalistisk. Det er mye som er *tidsaktuelt*, og som man likevel ikke kan lese om i avisene, hvor det jo gjerne settes likhetstegn mellom det tidsaktuelle og det dagsaktuelle. Eller verre: mellom det aktuelle og det sensasjonelle. Visse problemstillinger er alltid tidsaktuelle, fordi de berører selve vår menneskelige verdighet og eksistens. Men nettopp fordi de stadig er aktuelle, faller de gjerne utenfor det såkalte «nyhetsbildet». Dermed faller de

ulykkeligvis også ofte utenfor vår medie-tyranniserte bevissthet.

Kronikøren - og det «utidsmessige»

Ved siden av å ta opp tidsaktuelle problemstillinger som ofte faller utenfor masse-mediens horisont, bør kronikøren søke å se dem med anderledes briller, i et nytt lys, i en annen sammenheng. Først da kan han bidra til å føre debatten inn i et nytt spor, og dermed åpne for ny erkjennelse. Kronikøren kan, dersom han skjønner sin oppgave vel, bli en både krevende og brysom person, og jeg tror derfor ikke det er noen tilfeldighet at han er forsvunnet fra stadig flere norske aviser. Som kronikør i radioen føler man seg nesten som en anakronisme.

Denne kronikørens noe «utidsmessige» stilling vil jeg benytte til å gjenoppta en problemstilling som for de fleste tilsynelatende ikke lenger innebærer noen problemer, nemlig fosterets status i vårt samfunn. Jeg vil forsøke å påpeke hvordan den tankegang som har vært bestemmende for vår nåværende lovgivning på dette område, er en trusel mot menneskeverdet og følgelig mot hele vår sivilisasjon.

Det kildemateriale og flere av de refleksjoner jeg her legger frem, har jeg hentet fra en oppsiktsvekkende artikkel av Peter Normann Waage med titelen «Vitenskap og menneskeverd». Det er forsåvidt tids-typisk at den ikke vakte nevneverdig oppsikt da den i 1983 ble trykket i antroposofenes tidskrift Arken. Mange vesentlige ting sies i dag i tidskrifter som de færreste leser. Jeg kom selv over Waages artikkel ved en ren tilfeldighet for kort tid siden.

La oss begynne med et sitat fra en norsk avis som i juni 1982 hadde følgende å meddele sine lesere: «Opptil 21 uker gamle østeuropeiske og engelske fostre blir tatt med keisersnitt og solgt til franske kosmetikkfabrikanter og forskningslaboratorier. Dette skjer med svangre kvinners samtykke og mot betaling. Fostertrafikken har pågått siden 1975. Fostrene blir holdt kunstig i live for siden å bli dissekert i forskningen og skjønnhetsindustriens navn. Det var for over ett år siden at denne trafikken ble avslørt. Tollsjeften i det sørlige franske distrikt varslet det franske justisdepartementet om at en kjølevogn med merkelappen 'kjøttvarer' ble stoppet på

Videnskap og menneskeverd

Om sykehjemsordningen

«De positive tiltakene vi har fått i gang ved Ammerudhjemmet de siste årene er tross alt bare av kosmetisk art. Det nytter ikke å sminke en verkebyll», uttaler institusjonsprest Eivind Willoch. «Våre forbedringer er innenfor rammene av den nåværende sykehjemsordningen. Denne ordningen må vekke før det er noen vits i 'positive' tiltak.»

«Dersom gamle mennesker trenger å

snakke, er redde og trenger trøst, får de piller. Ingen har tid til å lytte til beboernes indre behov. Mennesket er ikke interessant, bare pasienten. - Beboeren får mat, en seng, er tørr, ren og varm . . .

Mange forsvarer sykehjemsordningen med at gamle, skrøpelige mennesker har det bedre på sykehjem enn alle de gamle som sitter ensomme i trekkfulle leiligheter uten annen hjelp og menneskelig kontakt enn en

kommunal hjemmehjelp en time i uka. En slik påstand er vrøvl. Det er å sammenligne to svake og diskriminerte grupper som på hver sin måte har det like vondt. Vi må sammenligne sykehjemstilværelsen med det livet voksne, arbeidsføre mennesker fører. Da ser vi raskt hva for en hårreisende diskriminering beboere i sykehjem er utsatt for», avslutter Eivind Willoch ved Ammerudhjemmet i Oslo.

FOLKEVETT

4

grensen mellom Sveits og Frankrike. Den viste seg å inneholde tusenvis av dypfryste fostre. Fostrene skulle til diverse franske kosmetikkfabrikanter og en rekke forskningslaboratorier. Det viser seg at omtrent halvparten av fostrene går til kosmetikkfabrikanter som bruker friske celler fra fostrene til skjønnhetskremblandinger.»

Veiledning - eller villledning?

Peter Normann Waage reflekterer ut fra dette og flere andre skrekkeksempler på at menneskeliv også idag ofres på legevidenskapens alter. Det menneskesyn som preget nazismen, gjør seg under andre former gjeldende også idag. De skjendselsgjerninger som av dommerne i Nürnberg ble betegnet som forbrytelser mot menneskeheten, kan igjen bli virkelighet. Man koker riktignok ikke lenger såpe av jøder, men man lager hudkremer av fostre. «Man bedriver ikke lenger menneskeavl for å frembringe de sterkeste ariere, men det mest intelligente menneske.» Det er for eksempel tilfelle med lille Doron Blake i USA. Hans mor er en ugift psykolog med en IQ på

149. Hun henvendte seg til den amerikanske sædbanken som skal forsyne kvinner med sæd fra nobelprisvinnere og andre høytintelligente menn. Doron stammer fra giver nr. 28 - det er alt han vil få vite om sin far. Til gjengjeld får han en IQ på henimot 200, og en forhåpentligvis stolt mor, som har fått det barnet hun bestilte. Takket være det Waage kaller «genetisk veiledning og moralsk villledning» kan problemer med syke fostre også lett løses. «Man nekter riktignok ikke lenger mennesker livets rett fordi de tilhører 'feil' rase, men fordi de er bærere av 'feil' kromosomer. Det nazistiske menneskesyn og den praksis det medførte, kan prinsipielt gjenfinnes i moderne videnskapelig forskning, moderne lovgivning og genetisk praksis,» hevder Peter Normann Waage. Det går intet prinsipielt skille mellom såpeproduksjonen av voksne og kosmetikkproduksjon av fostre. Begge deler er i samme grad uttrykk for umenneskelighet, og umenneskelighetens sanne ansikt ligger alltid i forakten for den enkelte, for individet. Der hvor individet ofres for samfunnet, der beveger samfunnet seg i retning av umenneskelighet.

Det saken her egentlig gjelder, er spørsmålet om fosterets menneskeverd. Når blir mennesket menneske? Når foreligger den enhet som skal utvikle seg til et selvstendig individ? Svaret er at denne utvikling får sin begynnelse allerede ved unnfangelsen. Et befruktet egg må derfor prinsipielt behandles som et menneske. Alt som kommer siden, er bare en utvikling, en vekst av det allerede eksisterende, og - som Waage bemerker - er det større forskjell mellom et nyfødt barn og en døende olding enn mellom spedbarnet og fosteret. Likevel dreier det seg om det samme mennesket i alle de forskjellige stadier, fra unnfangelse til død. Derfor er *hele* denne tiden like verdifull. Det er menneskelig liv hele veien. Menneskeverdet er der helt fra begynnelsen.

Manipulasjon med livet

I propagandaen for kvinners rett til abort er det spirende individuelle liv blitt betraktet som en del av kvinnens kropp. En norsk overlege har til en avis uttalt at hun ser svært positivt på de muligheter som åpnes for kvinnene ved fremtidig abortpille. Hun velger å kalle den «menstruasjonspil-

Et varmere samfunn!

Professor i almenmedisin, Christian F. Borchgrevink, uttalte nylig (i Arbeiderbladet) at utviklingen går i retning av at nærmiljøet - og spesielt familien - må ta seg mer av hverandre og i særdeleshet de eldre. Alle må hjelpe alle i en tid der vi går inn i samsykdommene, at vi ikke mestrer samliv, samarbeid og samfunn.

Det ligger selvfølgelig uløste problemer i

dette at familien igjen må overta mer av eldreomsorgen, men jeg tror det vil bli et varmere samfunn. Et samfunn som kan tjene på de Eldres ressurser og livskunnskap. Sykehjem burde ikke være det siste stoppested. Men et sted familien kan bruke som avlastning. La oss si forten dager noen ganger i året. Mange ønsker å dø hjemme, men selvfølgelig må forholdene legges til rette for det, sier Christian F. Borchgrevink.

Hjelp til over 12.000

Den tyske jernbanemisjon melder at man siste år ydet hjelp til over 12.000 reisende hvorav 200 ungdommer og vel 600 barn. Jernbanemisjonen bygger på samarbeid mellom Den indre misjon og Caritas, og hjelpen til reisende omfatter alt fra hjelp ved togbytte til støtte til mennesker i sosial og psykisk nød.

KNA

le), som «kvinnen skal ta dersom menstruasjonen lar vente på seg. Hun behøver ikke vite eller tro at hun er gravid. Det er av enorm betydning at kvinnen slipper ethvert avhengighetsforhold i denne sammenheng». Hun skal kunne «bestemme over sin egen reproduksjon i fred og ro hjemme hos seg selv».

Her tales, som Waage bemerker, ikke lenger om «foster» eller «fødsel», men om «uregelmessig menstruasjon» og om «kvinnens produksjon». Fosteret sees ikke som et menneskeliv, men som et produkt, en bruksgjenstand uten egenverdi. Dermed er problemet med fosterets menneskeverd definitivt løst - ved det Waage beskriver som menneskets endelige tingliggjørelse.

Dette at mennesker blir behandlet som ting, vekker vår avsky når vi leser om hvordan det foregikk under nazismen. Når det samme skjer i den moderne videnskaps navn, blir det derimot godtatt og beundret som et tegn på menneskelig fremskritt. «For tiden beveger vi oss bort fra moral-læren om livets ukrenkelighet og begynner å legge vekt på livets kvaliteter,» skriver professor David C. Lygre saklig konstatere i sin bok «Mani-

Jorden har nok til alle
«Katastrofen kommer krypende» skriver Jan Borring i en artikkel som bygger på en Røde Kors-rapport . . . «Hungersnøden i Etiopia og gifstkatastrofen i Bhopal i India har rystet verdensopinionen. Bhopal og Etiopia er ikke enestående hendelser, men spesielt synlige utslag av den ødeleggelsen av livsvilkårene som foregår i «den tredje verden». En fersk

6

pulasjon med livet». Han er tilsynelatende helt blind for at det var en slik tankegang nazistene førte ut i sin ytterste konsekvens. Dengang krevet livskvaliteten og hygienens at jødene ble utryddet; idag krever den at det samme skjer f.eks. med barn med usunt arvestoff. En av de profeter Lygre siterer, Bentley Glass, skriver; «I fremtiden vil ingen foreldre ha rett til å belaste samfunnet med et deformert eller mentalt evneløst barn. Akkurat som hvert barn må ha krav på skikkelig utdanning og sunn ernæring, bør barnet også ha krav på sunt arvestoff». Hvordan skal så dette «kravet» realiseres? Vi lar professor Kåre Berg formulere svaret: «Det er et beklagelig faktum at svangerskapsavbrytelse er den eneste mulighet vi rår over når det gjelder å hindre at et påviselig sykt foster skal få utvikle seg og fødes som et sykt barn.» Et slikt syn på saken er i dag i overensstemmelse med norske stortingsmeldinger. Ordene lyder så hygieniske og skånsomme. Virkeligheten bak er at det er vi som avgjør hvem som har livets rett. Det er ikke underlig at Norsk Forbund for Psykisk Utviklingshemmede har protestert mot de perspektiver som

Røde Kors-rapport forteller at stadig flere rammes av naturkatastrofer - ikke fordi det skjer flere naturkatastrofer enn før, men fordi menneskeskapte belastninger på miljøet fører til at naturens lunefullhet får langt større konsekvenser enn tidligere . . .

Antallet jordskjelvofre øker fordi flere fattige bor i utsatte områder i dårlige boliger . . . Tørkeperioder i Afrika får større

her åpner seg. Forbundet uttaler: «Vi er betenkt over det syn på syke eller skadde mennesker som kommer til uttrykk gjennom fostervannsdagnostikken. I forlengelsen av dette synet ligger de friskes vurdering av hvilket liv som er verdt å leve. Vi er redde for at et slikt syn kan smitte over på de funksjonshemmede som lever i dag - de som blir født i fremtiden og deres familier.»

For første gang siden vikingtiden (med unntagelse av årene 1940-45) blir barmhjertighetsdrap nå regnet som gangbar metode til å «forebygge lidelse», hevder Peter Normann Waage. Prinsippet om at liv kan tas for å spare barnet for lidelse, blir umerkelig inn i den norske helsepraksis.

Det haster!

Hva kan vi så gjøre? Problemet er at moralske argumenter har så liten vekt. De blir lett til fromme følelsesut-sagn, normer og regler, uten noe klart erkjennelsesgrunnlag. Faktum er at den samme vitenskap som manipulerer med livet, den har også fått monopol som grunnlag for erkjennelse. Den er blitt dogmatikk. Vitenskapens mekanis-

konsekvenser enn før fordi vegetasjonen er nedslitt av overbeiting og jakten på brensel.

I følge en Earthscan-rapport fra 1984 trues 20 prosent av jordas landareal og en tredjedel av det dyrkbare arealet av ørken-spredning innen år 2000 . . .

Resultatene av denne utviklingen er dramatiske. Matjorda forsvinner med regn og vind, og landområdene evne til å brødfø be-

tiske tenkemåte preger også vårt syn på mennesket. Det er en organisme av fysisk-kjemiske krefter, en molekularsekvens, et produkt av arv og miljø. På nazi-tysk het det «Blut und Boden». En slik videnskapelighet mangler antenner for det spesifikt menneskelige, for individet. I sin rendyrkede form og nåværende monopolstilling representerer den en fare for individet, og dermed også for menneskeverdet. Foreløbig er det først og fremst en bestemt aldersgruppe som har mistet sitt menneskeverd, nemlig fosteret. Senere kan det bli de gamle.

Når prinsippet om livets ukrenkelighet er brutt, når menneskeverdet graderes, da ligger veien til barbariet åpen. Derfor haster det mer enn noe annet med en nytenkning på dette område, hvor hele mennesket tas i betraktning, i dets verdighet som ukrenkelig individ fra det unnganges og til øynene brister. Jeg slutter med å sitere Peter Normann Waage: «En menneskelig fremtid kommer ikke av seg selv, den må skapes.»

Ser dere - der kom min utidsmessige kronikk faktisk til å handle om fremtiden.

folkningen synker . . .

Jan Borrings artikkel konkluderer med å minne om at et kjent Mahatma Gandhi-sitat neppe har mistet sin aktualitet: «There is enough in the world for everyone's need, but not for everyone's greed»: Vår jord har nok til alles behov, men ikke til alles grådighet.

ARBEIDERBLADET

«Menneskesyn og straff» er tittelen på et tema-hefte i tidsskriftet «Kirke og kultur» (1985, no.2.) Heftet er en presentasjon av en forelesningsserie - «Teologien i sentrum» - ved Universitetet i Oslo, der både rettshistoriske, juridiske, teologiske, psykiatriske og pastorale synspunkter ble lagt

fram. «Det bør gi stoff til ettertanke og til samfunnsmessig selvransakelse», skriver redaktøren, Inge Lønning. «Det dreier seg om noe så elementært som synet på menneskets verdighet. Få steder kommer det klarere til uttrykk enn våre holdninger til den virkelighet som er gjemt bak fengselsmurene.»

Jan Erik Rekdal:

ORD FRA ØRKENEN

7

«Si meg et ord så jeg kan leve!» eller «Gi meg et ord, slik at jeg kan bli frelst!» Slik lød formelen som ble brukt når man søkte seg ut i ørkenen for å få veiledning av en anakoret - en mann eller kvinne som hadde trukket seg tilbake i ørkenen for der bedre å kunne leve sitt liv under streng askese og bønn.

Noen av svarene til disse fromme ørkenmødrene og -fedrene ble tidlig nedtegnet og utgitt under tittelen *Apophthegmata Patrum* i Egypt engang mellom 350 og 450. Språket var koptisk eller middelegyp-tisk som var talespråket til disse fromme ørkenboerne. Det ble på 1200-tallet fortrent som talespråk av arabisk, men lever ennå idag som liturgisk språk i den koptiske kirken. Koptisk hadde sin litterære blomstringstid mellom 200 og 600. Denne litteraturen var hovedsaklig kristelig-teologisk, og én av perlene er denne samlingen av ørkenfedrenes og -mødrenes «ord» som forteller oss noe om deres store visdom. Den er oversatt direkte fra koptisk med en klar og instruktiv innledning av Kari Vogt.

Det var St. Athanasius (296-373) som i sin skildring av den hellige Antonius' liv (151-356), la grunnen for datidens fromhetsideal: å trekke seg tilbake til ørkenen. For anakoretene i den egyptiske ørken var Antonius det store forbilde nest etter Kristus. De bodde enten alene eller i små kolonier i huler eller enkle leirhytter. Noen fulgte felles regler og hadde en overordnet, andre var eneboere, ermitter, men felles for dem alle var et asketisk liv i troen på sin frelser Jesus Kristus.

Det slår en under lesningen av disse ord fra ørkenen at kristenfolk både dengang og nå nok skulle besinne seg når det gjelder livsform og materielt velvære. Troen gror ikke godt i for fet jord. Den ser ut til å trives best i den magre - som

her i sand. Troen har mye til felles med de ørkenblomster som bare blomstrer én gang hvert tiende år og da endatil bare noen timer om natten.

Disse ørkenordene har lite til felles med de intellektuelle betraktninger over tro og liv som vi er fortrolig med i vår tid. Men i motsetning til vår tids tendens til intellektualisering om hvordan vi *burde* leve, er disse utsagnene resultat av dyrekjøpt livserfaring. Det betyr ikke at alt her er like entydig eller lettfattelig. Det kan ikke noe bli som rommer så dyp visdom som bare et liv i forsakelse og strid kan gi. Hør bare følgende ord om jomfru Sara: «Det fortelles om den salige jomfru Sara at hun i seksti år bodde like ved elven uten en eneste gang å gå ut for å se på den.»

Disse små fortellingene eller anekdotene har det til felles med annen visdomslitteratur at det sjelden gis direkte svar. Vi kjenner dette igjen fra Jesu egen måte å svare på i form av lignelser. Ingen sann vis svarer ja eller nei, men antyder en retning slik at den spørrende selv må leve seg frem til svaret som alltid er unikt for hver enkelt av oss. Ofte går veien frem til forståelse bare gjennom å leve seg frem til den.

Fortvilelse, sykdom og død utenfor våre egne dører

Erkebiskopen av Canterbury, Robert Runcie, har sammenliknet britiske byområder med Etiopias katastrofale tørke. «Vi behøver ikke gå helt til Etiopia for å finne fortvilelse, sykdom og død. Det finnes her like utenfor våre egne dører», uttalte Runcie. «Arbeidsløshet og dårlige boforhold i de indre byområder kan eksplodere i vold og kriminalitet

som går utover både unge og gamle.»

Runcies preken er møtt med sterke reaksjoner blant konservative i Underhuset. En av dem, Anthony Beaumont-Dark, sa i en kommentar at erkebiskopen av Canterbury trolig er overtrett og trenger hvile . . . Blant tilhørerne til erkebiskopens preken i St. Paul-katedralen var dronning Elizabeth, prins Charles og prinsesse Diana.

ARBEIDERBLADET

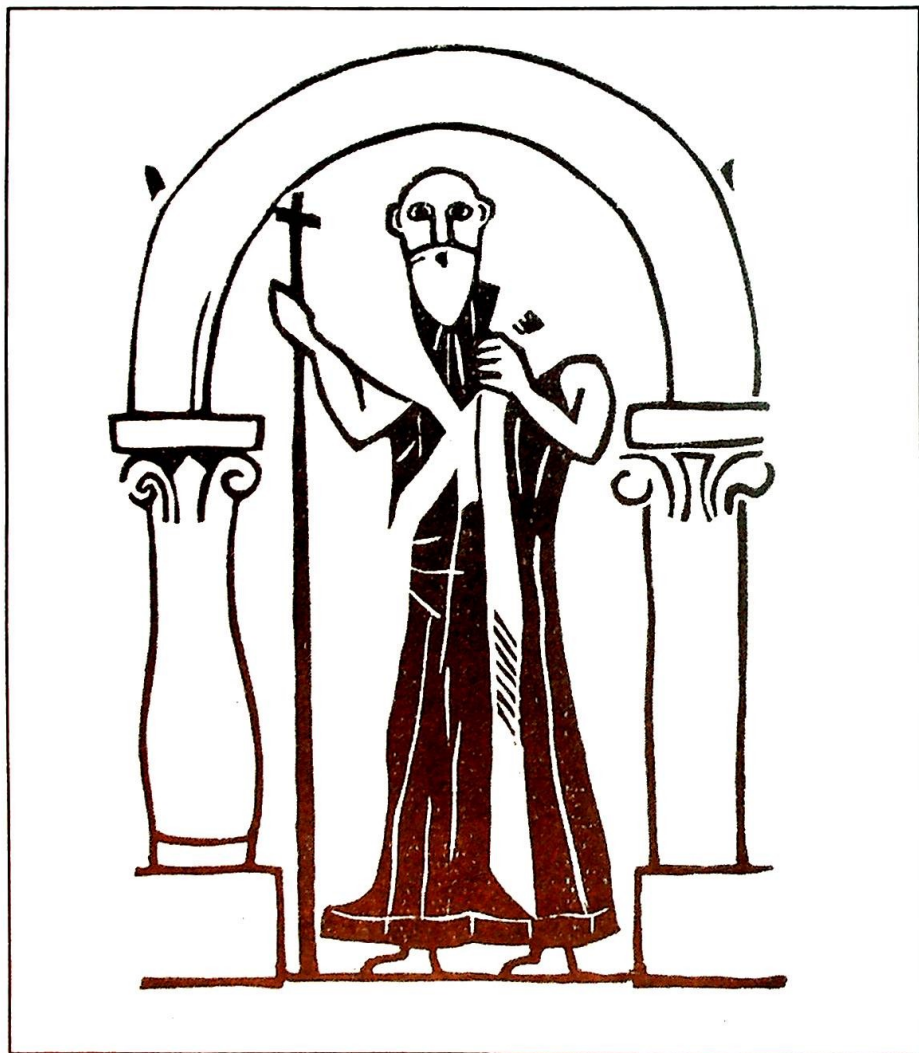
Gammel institusjon får nytt navn

Hederskronede Oslo Indremisjon heter nå (fra 1. april) «Kirkens Bymisjon». Navnebyttet vil forhindre forvekslinger med «Det norske lutherske Indremisjonsselskap», også kalt «Indremisjonen».

Kirkens Bymisjon har fem hundre ansatte i sin omfattende virksomhet: bl.a. for alkoholikere og narkomane, prostituerte og

8

Men noen ganger kunne Jesus være ufravikelig klar i sitt svar. Som dengang til den rike mannen da han sa: «Selg alt du eier og del pengene ut til de fattige, - så får du en skatt i himlene. Og kom så og følg meg.» Disse ørkenasketene som fulgte Jesu oppfordring, kom samtidig til å rette en kritikk mot den etablerte kirke ved sin livsførsel. Allerede i den hellige Antonius' valg lå det en protest og en avstandtagen fra biskopenes hang til pomp og prakt. Men for disse fromme asketene var valget av livsførsel ikke alene en avstandtagen fra den etablerte kirkes tant og fjas, men fra hele den mondéne verdens. Men først og sist så var og er askesen, ydmykelsen og den krevende bønningen midler til å rense sinnet med og til å holde det renest mulig. Gjennom bønningen bygger de opp sitt forsvarsverk mot djevelen og hans demoner for «rundt hvert menneske svermer demonene lik bier med skjærende tenner» heter det i et av «ordene». Straks bønningen opphører, har djevelen fritt spillerom: «En munk fikk en gang evnen til klarsyn og sa: «Jeg så en av brødrene i et kloster. Mens han var i cellen sin og ba, kom djevelen tilbake og

«Ord fra ørkenene» er formgitt og illustrert av Tove Terjesen med linosnitt etter koptiske steinrelieffer. Den er håndsatt, trykket og innbundet i Veihuset.

stilte seg utenfor døren. Så lenge broren ba, kunne djevelen ikke komme inn. Men i det øyeblikk han sluttet å be, gikk djevelen rett inn.»

Som den hellige Synkletika sier det «er det bare ved utholdenhet at fienden kan makt-

stjeles.» Men samtidig finner vi hos disse fromme bedende nøktern selverkjennelse:

«Apa Theodoros fra Enaton sa: «Hvis Gud stiller oss til ansvar for uoppmerksomhet under bønn, eller tankespredthet mens vi resiterer salmer, da

andre utsatte grupper. For tiden arbeides det også med å bygge opp et senter for kultur og diakoni.

Navneskiftet markerer Kirkens Bymisjon som «Vårherres håndtrekking til storbyens mennesker», hevder generalsekretær Aage Müller-Nilssen. Han mener at navnebyttet også vil presisere at Kirkens Bymisjon «tilhører et annet arbeidslag i Kirken med tildels andre meninger i aktuelle saker.»

blir ingen av oss frelst.»

Vi hører om enkelte munker som forlater klosteret og søker ut i ørkenen fordi de tror at det vil være lettere å leve et bønnens liv der - overvinne problemer de sliter med i klosterfelleskapet. Om dette er alle ørkenordene entydige i sitt svar: «Munkene har sagt: Hvis du møter en fristelse hjemme hos deg selv, dra ikke derfra. Gjør du det, vil du nemlig møte den samme fristelsen der du søker hen.»

Hovmod, selvgodhet og religiøst føleri får kraftig skyts, men humoristisk formulert: «Munkene har sagt: «Hvis du ser en ung mann stige opp mot himmelen ved egen kraft, grip ham i bena og dra ham ned igjen. For slikt er ikke bra for ham.»

Hvis man skulle være så uheldig å bli gjenstand for beundring eller ros, gjelder det å motvirke dette inntrykket. Noen lyver dårlige gjerninger på seg, andre spiller tåper eller idioter. Hellig enfold (sancta simplicitas) er en dyd, likedan å bli tatt for å være gal. At verden ikke skal akte og ære en, er ikke nok, heller ikke de andre brødrene og søstrene må det. For eneboeren som blir satt til å passe grisene i et kloster, blir det å holde ut folks

Biskop Tutu risikerer fengsel

Dersom biskop Tutu gjør alvor av sin trusel om å oppfordre til tilbaketrekkning av utenlandske investeringer i Sør-Afrika, risikerer han å bli tiltalt for brudd på den såkalte interne sikkerhetslov. Han kan da bli dømt til minimum fem års fengsel.

- Er du redd for at du kan komme til å havne i fengsel?

- Og hva så? Vi prøver å se etter fredelige

måter å endre systemet på. Vi vil ikke bruke vold. Og vi kan ikke bruke stemmeretten fordi vi ikke har den. Hva har vi da igjen hvis vi heller ikke kan appellere til det internasjonale samfunn om økonomisk press? Da har vi ingenting igjen, bortsett fra å sette oss ned og slå oss til ro med slaveriet og undertrykkelsen, sier biskop Tutu.

NATIONEN

spott og forakt en dyd som Gud belønner. Andre forsøker å skjule sin fromhet og glødende bønn i vissheten om at «den som ikke hedres blant mennesker, hedres i himmelen.»

At disse ordene også er beregnet på legfolk, viser blant annet et par fortellinger om noen fromme slike. En forteller om to unge menn av rik familie som søker ut i ørkenen og slår seg ned der som asketer. De står opp for å be om natten for ikke å bli sett av nabo-eremitten som er på besøk, og som de tror sover. En annen forteller om ekteparet Eukarios og Maria som lever et alminnelig, men fromt liv i en landsby. Til dem blir to ørkenfedre ført av Gud for at de skal få se hvor fromt det er mulig å leve. Sitt lille utkomme deler de i tre deler, én til de fattige, én til de fremmede og én lever de av selv. «Om natten», forteller de, «kler vi oss i sekkefiler, om dagen bærer vi vanlige klær. Hittil har intet menneske fått vite dette.» - Å skjule sin fromhet er i slekt med Jesu skjulte liv i Nasaret. Et liv som legfolk lett kan identifisere seg med. Om vi i dagens løp lett går i ett med massen, kan vår bønn i vårt lønnekammer likevel være glødende. Det er

denne gløden fedrenes ord fra ørkenen ber oss ta vare på og nære enten som legfolk eller eremitter. Deres ord hører ikke til i en svunnen tid, de taler også til det troende menneske i dag. Ellers ville neppe Kari Vogt ha tatt på seg det bry å oversette dem til et sobert og flytende norsk, eller Veihuset å utgi dem i en av århundrets vakreste bøker. (Veihuset er allerede kjent for vakre bøker. Jeg tenker på *En pilgrims vei* som av en sakkyn-dig komité ble valgt ut som en av de vakreste bøker i 1983. Det vil også denne bli, og da som *den* vakreste.) Boken er formgitt og illustrert med lino-snitt skåret etter koptiske steinrelieffer av Tove Terjesen, håndsatt, trykket og innbundet i Veihuset. Her er det også at du bestiller den: Veihuset. Geitmyrsveien 59, 0455 Oslo 4, tlf. 37 66 93.

Ord fra ørkenen
(Apophthegmata Patrum)
Oversatt fra koptisk
av Kari Vogt
Veihuset Forlag 1984

Belgiske anarkister vansirer Maria-statue

Anarkister som protesterer mot pavenes besøk i Belgia, har kuttet av armene på en Maria-statue i byen Beauraing. Pavenes besøk skal ifølge planene finne sted 18. mai.

CATHOLIC HERALD

Vatikanet og kvinne- frigjøringen

Det pontifikale legmannsrådet i Vatikanet har besluttet at Vatikanet skal delta i den konferanse som danner avslutningen på det internasjonale kvinne-tiåret. Konferansen finner sted i Nairobi i siste halvdel av juli.

CATHOLIC HERALD

Paven uønsket i Nederland?

Vatikanet er blitt litt «perpleks», ifølge Catholic Herald, etter at en ledende hollandsk avis har skrevet at bare 30% av katolikkene i Nederland ønsker Johannes Paul II velkommen.

Roma har tatt situasjonen med ro, og pavenes reise til Nederland vil gå som planlagt i forbindelse med Benelux-besøket i tiden 11.-15. mai.

10 Maria Giæver:

STORFJORD GÅRD

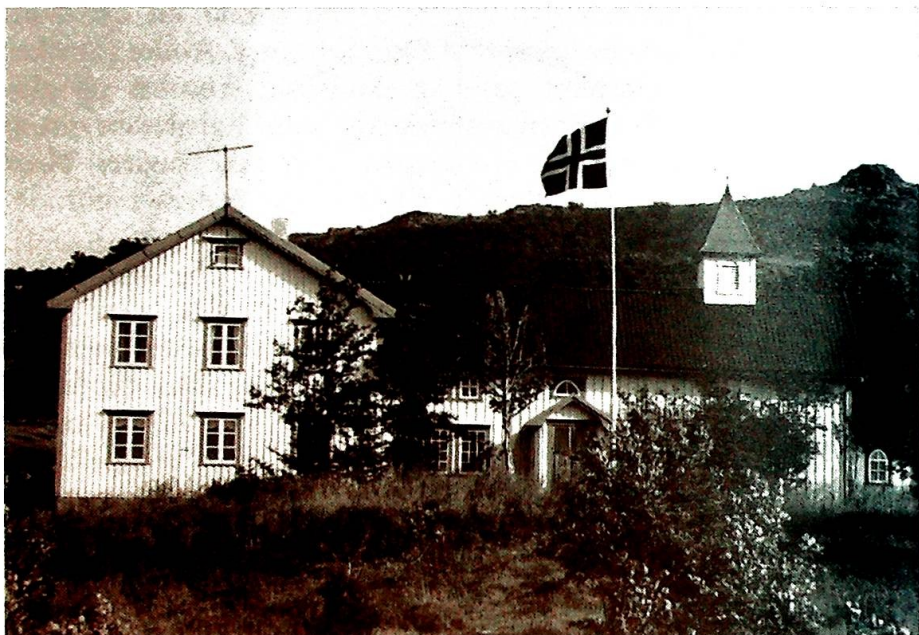
Nordland fylke: 63 mil fra fylkesgrense til fylkesgrense. Det tilsvarer distansen Oslo/Levanger sånn omtrent. Et flateinnhold på 38.000 km², det er et flateinnhold omtrent som Nederland. Et innbyggertall på vel 220.000, omtrent halvparten av innbyggertallet i Oslo.

Det bor færre enn 200 katolikker i fylket. Det er kirke i Narvik, kirke i Bodø. Sognepresten i Bodø betjener kirken i Mo - og kapellet i Storfjord.

Det er Storfjord dette skal handle om. Storfjord gård, i Lofoten, noen kilometer fra Stamsund. Kjøpt av fedrene av Den Hellige Familie i 1934, overtatt i 1935. Opparbeidet til en gård på 100-150 mål dyrket innmark, 10-15 kufôr - altså ingen liten gård etter nordnorske forhold! I 1942 ga gården et ikke uvesentlig bidrag til underhold av de øvrige katolske stasjoner i Nord-Norge, sier monsignore Kjelstrup i Norvegia Catholica.

Patrene og bygda

Ikke uvesentlige bidrag ga gården også til bygdas underhold. I en artikkel i LOFOTLIV forteller Inge M. Nilsen: «... et nesten utrolig stort antall mennesker tjente til sitt dag-

lige brød ved å arbeide på gården, både i og utenfor onnene...» og nevner ved navn 15 mannfolk som i hardeste 30-årene hentet iallfall deler av sitt utkomme fra gården. Den dag idag minnes bygda patrene slik: «De' va'kkje bare at dæm betalte godt, dæm betalte dobbelt godt». Det betyr at patrene spurte arbeidsfolket hva timelønnen skulle være - og så ble den doblet! Det heter da også at arbeiderne var med på å samle inn penger til kjøp av kirkeklokke da kapellet sto ferdig!

Fremdeles lever altså minnet om patrene på Storfjord gård. Særlig fortelles det histo-

rier om pater Aschenbrenner, om hans nevenyttighet, om hans folkekjærhet - en gang snekret han vugge til en fattigjente som bare hadde en kasse å legge barnet sitt i; om hans evne til å få også blomster og busker og trær til å gro rundt seg.

Og i 1941 tegner Ch. Joys i St. Olav et sjarmerende bilde av en av de andre prestene, pater Theodor Rusche, som styrte kjøkkenet da Joys besøkte Storfjord:

Over prestekjolen hang et stort hvitt forkle og med snadden i munn på mannfolks vis gikk arbeidet kvikt og greit enten det så gjaldt å skrubbe kopper og kar eller koke suppe og

Bibelen til flyktninger

De unge, de hjemløse og de som er ofre for borgerkrigen, har stått i sentrum for Bibelselskapets interesse i El Salvador i 1984. På grunn av omfattende voldshandlinger har mange måttet forlate sine hjem og eiendeler, og i flyktningeleire har Bibelselskapet delt ut over tusen bibler. Også i sykehus og fengsler har representanter for det salvadorianske Bibelselskapet delt ut flere tusen bibler.

NØP

Bibelspredning og kirkevekst i Sovjetunionen

De ti tusen biblene som ble sendt til Moskva fra Europa like før nyttårskiftet, er nå distribuert til baptistmenigheter over hele Sovjet, melder De forente Bibelselskaper. Fra Moskva meldes blant annet om omfattende

menighetsvekst i den siste tiden. Fra 1980 til utgangen av 84 ble over 7.500 personer opptatt i forskjellige baptistmenigheter. I løpet av samme periode ble 152 menn ordinert til prester og 229 personer innsatt som diakoner i kirken.

NØP

bake kake eller gi mat til mennesker og dyr. Han kan sine ting denne presten, selv sier han at man kan lese det alt sammen i en kokebok, men enhver husmor vet at det skal tusen andre egenskaper til for å administrere en husholdning, og denne husbestyreren er i besittelse av dem alle sammen. . .

På Storfjord kjøkken kunne vi prate løs om alt, presten hadde ikke gjemt seg bak forkleet. Samtalen ble avbrutt av folk som skulle kjøpe melk, og han måtte prate litt med hver enkelt av dem, høre hvordan det gikk hjemme, alltid merket vi det gode mennesket.

I 1940 ble Storfjord eget sogneprestembete. I 1952 ble det flyttet til Bodø og gården forpaktet bort. I midten av 70-årene løp forpaktningensavtalen ut. Fra 1979 har det igjen vært kirkelig viksomhet på Storfjord.

Ny start for Storfjord

Bygningene var da i dårlig stand. For at det skulle være umaken verd å restaurere dem, måtte det bo folk fast på gården. Ekteparet Solveig og Anfinn Johansen tok imot utfordringen. De hadde vært vertskap på stedet for sommerleire, hadde gjort seg kjent med gården og fant så ut at den kunne livberge dem hvis de satset på grønnsakdyr-

Fra UNKFs «miljølederskapsleir» 1984.

king. I tillegg skulle de ha ansvaret for restaurering og vedlikehold av husene og for å drive stedet som et leir- og feriested i Kirkens tjeneste. Sagt på en annen måte: de forpakter jorden og bestyrer eiendommen.

Sommerstid bor de begge på Storfjord sammen med de to yngste barna. Vinterstid bor hun i Bodø sammen med dem. Han og bikkja ukependler Bodø/Storfjord. Ukependling over Vestfjorden - se på kartet og lytt til værmeldingene!

Solveig og Anfinn har forpaktet 35 mål av gården til grønnsakdyrkingen. Den krever moderne maskiner og mo-

derne metoder. Klimaet er hardt, de første to årene ble det ikke utbytte i det hele tatt, men tap. I -82 var det satt 7 mål poteter, 90% av avlingen råtnet i jorden. I -83 regnet det hvert eneste døgn 63 døgn i strekk. I tillegg sørvest kuling - og som en avveksling: ikke sjelden sørvest storm! Lofotbruene måtte stenges, det var forbundet med livsfare å kjøre over dem. Sommer? Grønn vinter er nok en riktigere benevnelse.

Sommeren -84 var ikke storveies, men avlingen råtnet da ikke i jorden. Og når alle i familien tar sin tårn 18 timer i døgnet når det trengs, ja, så

Meksikansk biskop i vansker

Et parlamentsmedlem og 20 borgermestre fra provinsen Oaxaca har sendt en offentlig henvendelse til Vatikanet for å få fjernet sin biskop. Biskop Arturo Iona Reyes blir beskyldt for å ha spredt «marxistisk-leninistisk»

propaganda fra prekestolen.

Biskopen er kjent som en iherdig talsmann mot overgrep på den lokale indianerbefolkning i det sørlige Meksiko. Det foregår krenkelser av fundamentale menneskerettigheter, sier biskopen. CATHOLIC HERALD

12

lar det seg jo gjøre å tvinge en årsinntekt ut av gården. Hvis været tillater.

Markedet for grønnsaker er godt. Det er få i Lofoten som dyrker gulrot, kål og kålrot, og få driver særlig stort. Den nye Lofotveien gjør det også mulig å selge direkte fra bil over hele øygruppen. Kvaliteten på grønnsakene er upåklagelig. Den som ikke har spist gulrøtter eller blomkål fra Storfjord, vet ikke hvilke smaksopplevelser han eller hun har gått glipp av!

I løpet av de siste tre årene har det skjedd store forandringer med husene. Vintertid og når sommerværet ikke tillater arbeide på jorda, restaurerer Anfinn hus. Hovedhuset er nå praktisk talt ferdigrestaurert. Det er lagt inn dusjer og vannklosett. I «borstua» er det innredet leilighet for Johansens. Vegger er isolert, takrytteren på kapellet er reparert og panelt, det er lagt nye tak. I fjøset er gjødselkjelleren innredet til kjølerom, så kan grønnsakene lagres til prisen blir virkelig gunstig. Alle muligheter utnyttes for å gjøre restaureringsarbeidet så rimelig som mulig. Da St. Eysteins kirke i Bodø skulle bygges og søstrenes gamle hus måtte rives, ble det tatt vare på mate-

Ikke mange forpaktere i vårt land har både grønnsakbil og kapell på gården slik Solveig og Anfinn Johansen har!

rialer og utstyr derfra for over 20.000 kroner som ble brukt i husene på Storfjord. Fra Bodø kom det dessuten madrasser og ulltepper da søstrene sluttet å drive ungdomsherberge. Da søstrene i Harstad la ned sykehuset, kom det masse lintøy.

Vatikanet i økonomiske vansker

Kardinalkollegiet under forsete av Agostina Casaroli, statssekretær for Den Hellige Stol, var samlet til drøftinger i Roma i mars måned.

Av et pressekommuniké fra L'Osservatore Romano og andre kilder går det fram at Va-

Og fra et medlem i det katolske kvinneforbundet kom det en støvsuger! Sist men ikke minst: Tromsø stift gir den økonomiske ryggdekning.

Det indre stell og vedlikehold krever også sitt. Solveig har hovedansvaret for det og for driften av stedet som leir- og overnattingssted. I flere år har det nå vært drevet barne- og ungdomsleire på gården, noe den egner seg ypperlig til. Sist sommer ble det også tatt imot en tysk gruppe som trivdes utmerket. Det er helst sommerstid man kan ha større arrangementer. Sene påskeleire kan nok la seg høre, men aldeles ikke juleleire.

Er det ikke noe spesielt arrangement på gården, så står det skilt nede ved veien om rom til leie. Gode senger, gode koke-muligheter og hyggelig oppholdsrom står til disposisjon for dem som kan stille for seg selv. En døgnpris på seksti kroner kan neppe sies å være ublu.

Storfjord gård egner seg utmerket som utgangspunkt for oppdagerferd i Lofoten. Gunstigst er det vel å ha bil eller iallfall sykkel, men så er det duket for opplevelser. F.eks. en tur til Eggum, hvor skarvene tørker vingene på et skjær og slettes ikke er folkesky

tikanstaten er i en vanskelig økonomisk situasjon. Årsakene er flere, bl.a. økte lønninger til administrasjon i Vatikan-staten og svikt i inntektene fra «St. Peters penger». Det er fryktet at underskuddet for 1984 vil beløpe seg til 27 millioner dollar (ca. 230 millioner kroner).

Lutheranere i Sør-Amerika går mot frigjøringssteologien
Å fremme klassekamp er hverken katolsk eller kristent. Dette var konklusjonen lutherske kirkeledere fra fem sør-amerikanske land kom fram til på et møte i Peru nylig. Te-

maet for diskusjonene, som fant sted i et katolsk retreatsenter, var frigjøringssteologien.

Deltakerne var enige om at «alle mennesker, uansett rase, trenger den samme nåde fra Gud.» NØP

13

- de vet nok at de smaker tran, var det en som sa! Eller til Borg, hvor Universitetet i Tromsø graver ut en høvdingegård fra 800-tallet. Eller, eller . . . Må man absolutt fiske i Vestfjorden, så lar det seg nok gjøre, med litt organisering. Men til gården hører det to fiskevann. Mulighetene for fangst der, de er så absolutt til stede. Og så går det godt an å gå fotturer hvis man hverken har bil eller sykkel.

Storfjord gård skal først og

fremst tjene den katolske kirke. Så sant det er mulig, blir det kunngjort når det leses messe på gården, ved annonse eller over telefonen. For de 15-20 katolikkene i Lofoten, betyr driften på Storfjord en sikkerhet for å kunne delta i messen og møte sine trosfeller atskillig oftere og mer regelmessig nå enn for noen år siden.

Allikevel, Storfjord gård er ikke bare et anliggende for nordnorske katolikker. Stor-

fjord gård er like meget et anliggende for alle katolikker i Norge. I klar erkjennelse av dette, fikk gården i noen år bidrag fra lokallag og enkeltmedlemmer i det katolske kvinneforbundet. Ved å støtte opp om driften, ved gaver eller ved å bruke stedet, gir vi et skikkelig håndslag til våre katolske søsken i Nord-Norge. Samtidig sikrer vi oss selv et kurscenter og et reisemål uten like!

Maria og Josef - anno 1985

«I Frankrike ble det skandale og rettssak mot filmen. På filmfestivalen i Berlin ble den mottatt med hjertelig applaus og høye bravo-rop.» Slik innleder Arbeiderbladets filmanmelder, Bjørn Granum, sin omtale av Jean-Luc Godards meget personlige film om Maria og Josef.

«Man kan forstå franske katolikkers reaksjon», skriver Per Haddal, Aftenpostens filmanmelder, som minner om at Godards nye film, «Jeg hilser deg, Maria», er blitt hyldet «også på kirkelig hold for sitt forsøk på å plassere historien om jomfrufødselen i en moderne sammenheng. Det skjer som en collage av scener, hvor Maria fremstår som en kurvball-spillende ungpige . . . Josef er taxisjåfør og erkeengelen, Monsieur Gabriel, kommer med fly . . . Det er umulig å gi noe handlingsreferat, for handling finnes ikke i vanlig forstand, heller en serie med bil-

der og idékollisjoner.»

«Når det gjelder Godards eget forhold til religion, tror jeg ikke det er lurt å anta at han er blitt noen ledende katolikk», skriver Granum, «selv om Maria-skildringen ikke på noen måte kan kalles vanhelligende.»

Sveitseren Godards egen religiøse bakgrunn er luthersk. Selv har han karakterisert katolisismen som bilder, lutherdommen som lyd(!). Selv sier han at denne filmen er «et budskap om kjærlighet, en metafor, et bilde på livet.»

Bjørn Granum omtaler bl.a. en kort scene der Jesus som lite barn «går rundt til sine lekekamerater og forbereder dem på å bli hans disipler, - en scene så vakker at en kan gråte, samme hvor lite religiøs en er i hodet.»

Per Haddal refererer fra pressekonferansen der Godard uttalte at

kirkens aller mest tradisjonalistiske fløy neppe holder ham for å være en god kristen. Men «denne fløy har ikke monopol på Bibelens bilder, også filmkunsten har lov til å behandle alt», mener Godard, som med denne filmen undrer hvor vi kommer fra: «Vi kommer utenfra og ikke fra en saus med aminosyrer», sa han gåtefullt under en sprengfylt pressekonferanse hvor han holdt seg til astrofysikeren Fred Hoyles teorier om at universet ikke er skapt ved en tilfeldighet. Konferansen artet seg som en timelang forelesning som beveget seg innfallsrikt i det grenselandet mellom religion, filosofi, kunsthistorie og film hvor han driver sin utforskning av tilværelsen. «Et slags tidens tegn er det vel,» konkluderer Per Haddal, «at han har skiftet interesse fra politiske trosformer til religiøse.»

Skolegutt fengslet i Litauen

En skolegutt i Litauen er blitt dømt til to års fangeleir for å ha deltatt i en «ulovlig» prosessjon. KGB hadde tidligere tvunget gutten til å framsi De ti bud for å få bevis for at han var katolikk.

CATHOLIC HERALD

Umenneskelig og uverdigg

Dekan Vaclovacs Sarka, sjesørger for de katolske litauere i Nord-Tyskland, har nylig sendt en innstendig oppfordring til ledelsen i Kreml om å tillate litauiske sovjetborgere å besøke slektninger i utlandet samt å frigi alle litauere som sitter fengslet av religiøse eller politiske grunner. Han ber også om at det må bli tillatt å sende litauiske gudstjenester i

radio i forbindelse med de store høytider.

40 år etter slutten på den annen verdenskrig - og i et år som er viet freden og ungdommen - er det umenneskelig og uverdigg at slektninger ikke skal få besøke hverandre, skriver dekan Sarka i sitt brev til lederne i Kreml.

KNA

40-års dagen for slutten på 2. verdenskrig står for døren - den vil bli minnet på mange måter og på mange steder rundt om i vårt land og ellers i verden.

St. Olav har valgt to måter å minnes: vi har bladd tilbake i krigstidens St. Olav, forsøkt å fange opp signaler og stemninger fra den gang. I tillegg har vi forkortet to lengre reportasjer fra de første nummer av bladet etter frigjøringen - «Glimt av Den katolske kirke i Norge under krigen» skrevet av Gottlieb - (senere Hallvard)-Rieber-Mohn.

Det følgende er altså ingen uttømmende oversikt over kirkens liv i vårt land under siste krig - og la oss inderlig håpe den var *det*, den siste! Det dreier seg om glimt og forkortninger, lesefrukter fra et begrenset materiale fra bladets egne spalter. De som selv var med den gang, bes om å være overbærende med utelatelser og forkortninger - det som ikke er nevnt, er ikke nødvendigvis glemt.

Krig - og klar linje

Bladet var tydeligvis i trykken da invasjonbølgen rullet over

landet. I nr. 15 datert 11. april 1940 står der intet som tyder på at vi nå er blitt tvunget inn i den krigen som allerede en stund har vært tilstede i bladets spalter som «Det store problem» - for å låne fra en av de mange artikler og notiser med krigen og krigsproblematikken som emne.

Men i neste nummer er krigen med - og motstanden. På bladets første side lyser Bjørnstjerne Bjørnsons dikt «Der ligger et land mot den evige sne», og selv om både invasjonsmakten og NS i disse første dager og uker hadde annet å gjøre enn å finlese den norske presses utkantstrøk, så var det neppe helt ufarlig å rope ut «for frihet, for norskhet, for Norge hurra!» Og biskop Jac. Mangers følger opp inne i bladet. Hans «hilsen og velsignelse i Herren» til sine trosfeller i disse trengselstider avsluttes med «Gud signe og bevare vårt kjære Norge, Gud signe og bevare vår konge og hans hus», en forbønn biskopen

bare sjelden - og da svært nødt og tvungent! - unnlot å ta med i prekenen og taler under krigen.

Og redaksjonen sukker en praktiske opplysning i dette første krigsnummer: «På grunn av de rådende forhold er det vanskelig å si når neste nummer av St. Olav blir tilsendt.» Men - bladet fortsetter å komme om enn etterhvert ikke fullt så jevnt og trutt. I løpet av året legges bladet om fra ukeblad til 14-daglig publikasjon - papirrasjonering og mange slags restriksjoner meldte seg jo etterhvert. «Det var ingen fryd å ha redaksjonelt ansvar under krigen,» noterer pater Rieber-Mohn i anledning bladets 75-års jubileum i 1963. Redaktør i krigsårene var Eva Dithmer-Vanberg, hun mestret den vanskelige balansegang å overleve med ære; - hvor slak linen til tider kan ha vært, var det vel bare hun selv som visste.

Men redigeringen av bladet var heller ikke den gang uten humoristiske sider! For eksempel ble det etterhvert en vane sak at en i stedet for navnet Sigrid Undset måtte anvende de pussigste og mest gjennom-siktige omskrivninger («vår største katolske forfatterinne», «middelalderromanenes katol-

«Indre landflyktighet»

Etter å ha sonet en dom på seks år - i fengsel og streng arbeidsleir i Sibir - for å ha medvirket til produksjon av «Samizdat» (en undergrunnsavis i Litauen) lever unge Nijole Sadunaite nå et liv i «indre landflyktighet» i Sovjetunionen, melder Keston College. Etter at hun hadde sonet sin straff i 1980, ble den unge katolske kvinnen stadig oppsøkt

av KGB som ved flere anledninger raserte leiligheten hennes.

Siden 82 har hun gått i dekning og flytter stadig omkring. Hele tiden har hun arbeidet for samvittighetsfanger og deres familier. Da hun nylig ble spurt om hun ville søke om visum for å emigrere til Vesten, svarte hun at det er i Sovjetunionen hun har en oppgave: blant «de forurettede av våre brødre.»

NØP

Mange slags årsaker til fengsling

En jugoslavisk pater, Zarko Vujika, er blitt idømt to måneders fengsel for å ha vært i besiddelse av et kroatisk våpenskjold og et postkort med henvisning til Jugoslavia som et tidligere kongedømme.

CATHOLIC HERALD

TILBAKEBLIKK

15

ske skaper», («forfatterinnen av Kristin Lavransdatter»). Overfor tysk stoff var forholdet kort følgende: Etter at man i begynnelsen - forøvrig på råd fra ledende hjemmefrontsmenn - hadde tatt inn noen småannonser av fullstendig nøytralt innhold, ble tyskerne frekkere og mer tendensiøse i sitt stoff, hvorpå «vi tok chansen og saboterte alt,» noteres det i 1945 med tilføyelsen - «Det gikk bra.»

Ukrigersk motstand

Både livet - og bladet - gikk jo videre etter de opprivende dagene i april 1940, man forsøker å falle tilbake i mer normale folder - i den grad det var mulig under de unormale og høyst uønskede forhold. Skjønt - livet gikk ikke videre for alle, og på selve 17. mai leses det høytidelig requiemmesse i St. Olav kirke i Oslo «for dem som er falt i kampene for fedrelandet under denne krig». Biskop Mangers preker - uforferdet og rett på sak - for en fullsatt kirke. Og St. Olav kan senere berette at Oslo-pressen har bragt utførlige referater og bilder fra den hellige handling: liturgien og den tro - og det mot - den er sprunget ut av, har gjort inntrykk.

Biskop Jac. Mangers - rakrygget norsk biskop fra Luxemburg som hverken lot seg bøye eller knekke av mørkemaktene under okkupasjonen. Her - etter krigen - sammen med daværende ordfører i Oslo, Rolf Stranger.

I de små ting - og mellom linjene - merker man at bladet er i krig - på sin ukrigerske måte. Allerede 25. april skinner igjen et Bjørnsondikt på forsiden. Denne gang er det «Fremtidens land» - bare overskriften er jo dynamitt -

eller vederkvegelse - alt etter ståsted! Og pavens opprop til bønn for fred og forsoning gjengis i sin helhet.

Idet julenummeret 1940 går i trykken er det ennå ikke klart om det blir mulig å feire midnattsmessen som vanlig, men

Om forfølgelse av kristne

Over to hundre katolikker i minst sju forskjellige land har i åtti-årene vært - og er fremdeles - fengslet på grunn av sin religiøse overbevisning, melder Amnesty International. De største overgrepene mot de kristne

har funnet sted i Vietnam, der 146 prester og legfolk er blitt fengslet.

Blant land der kristne blir forfulgt, nevner rapporten ellers Kina, Albania, Burundi, Tsjekkoslovakia, Sovjetunionen og Jugoslavia. CATHOLIC HERALD

Kirken i Tsjekkoslovakia

Kardinal Frantisek Tomasek, erkebiskop av Praha, har på nytt bekreftet Vatikanets nei til organisasjonen «Pacem in Terris.» Det kommunistiske regime i Tsjekkoslovakia støtter denne organisasjonen. Fordømmelsen fra Roma går tilbake til 1982. CATHOLIC HERALD

16

midnattsmesse ble det - i 1940 og i de andre krigsår. Og biskopens omsorg for sin flokk - også i de nære ting - kommer rørende til uttrykk i en liten notis i desember 1941: «Det gjøres etter biskopens ønske oppmerksom på at alle, men særlig damene, bør sikre seg mørkelos til og fra midnattsmessen.» Og han preker ikke bare håp og from trøst - som saktens kunne trenges. Hans preken første juledag er en flammende protest mot forfølgelsen av uskyldige mennesker uansett rase. Den slags opptredener ble gjerne etterfulgt av ubehageligheter fra Gestapos side, men *det* kunne ikke St. Olav rapportere.

Tidligere samme år luftet bladet «Frihetsbegrepet» - en artikkel fra Bergens Aftenblad - lett forkledd i en utredning om Olav den hellige. En artikkel av kardinal Newman - «Uten kamp, ingen seier» - var et vågalt skritt. Den forlenget avdøde englander var langt fra ufarlig i tyskernes øyne, og det er antagelig ved den anledning redaktøren innkalles «til en times tysk snerring» ifølge Rieber-Mohns tilbakeblikk i 1945.

Det er forøvrig under krigen i 1943 den gode Gottlieb, senere Hallvard, dukker opp i

1843

1943

Program for feiringen i Oslo

bladets spalter. Han skriver om «den store begivenhet som er blitt feiret land og strand rundt»: 100-års jubiléet for opprettelsen av St. Olav menighet i Oslo - den første katolske menighet i landet siden reformasjonen. I den anledning kom boken *Norvegia Catholica 1843-1943* - «Verket om Moderkirkens gjenreisning i Norge» som pater Finn Thorn skriver i sin anmeldelse. Boken er en gullgrube om de første 100 års katolisisme i nyere tid, og jubiléet har nok vært en lykkelig engasjerende begivenhet for mange i en ellers ulykkelig tid.

Her og der i «krigsbladene» dukker en liten spalte med Tollfrie Tanker opp, og selv

om innholdet er hva man kan kalle nøytralt - i den grad noe i det hele tatt var nøytralt den gang! - er jo overskriften i seg selv en provokasjon under de rådende forhold. Med et smil merker man seg en artikkel fra 1944 om «De uverdige paver!» Selv i en tid med usedvanlig sterk polarisering mellom de onde og de gode krefter i verden, bekjenner kirken ydmykt - at der er brådne kar i alle land.

Og en liten notis fra samme år om at «to brødmerker medtas» til barnas juletefest, setter vel erindringer i sving hos flere enn én som svakt husker merkekøen i Uranienborg menighetshus...

Valfartssted trues.

Xenia av St. Petersburg er lenge blitt æret av mange troende i Russland. Etter at Xenia ble kanonisert av Den russisk ortodokse kirke ble den hellige Xenias kapell på Smolensk kirkegården i Leningrad valfartssted for mange troende, skriver Dansk Samizdat som utgis av The International Sakharov Committee.

En stadig strøm av troende tente lys og la

blomster i vinduskarmene og skrev sine anmodninger om forbønn på kapellets vegger. En av bønnene lød slik: «Velsignede Xenia. Min sønn ble drept i Afghanistan. Han drog ikke dit av fri vilje. Hvor er han nå? I jorden? Uten ham, min forsørger, er jeg blitt nødt til å søke om å komme på fattiggården. Han ønsket ikke å ta landet fra det afghanske folk. Han ble sendt dit som en slave. Og hvorfor skal jeg lide?»

For å stanse denne pilgrimsstrøm er kapellet blitt gjerdet inn. På bilder som er kommet til Keston college, sees et to meter høyt plankegjerdet rundt hele kapellet. På plankeverket er det skilt med følgende tekst: Kapellet er i farlig stand. Adgang strengt forbudt. De troende frykter at dette er en indikasjon på at myndighetene i Leningrad har til hensikt å rive kapellet.

Anno Domini 1945

«Anno Domini 1945 - i det Herrens år 1945... hva da? spør St. Olav i nummer 1 1945. For de fleste ble vel dette et Herrens år til tross for de siste krigsødeleggelser og lidelser og meldinger etterhvert om at de kjære som bare var savnet, var døde - i konsentrasjonsleire, på havet, under utmattelsesmarsjer på Europas veier.

«På våpenstillstandsdagen vaiet det pavelige gul-hvite flagg fra tårnet i St. Olavs kirke og fortalte som en liten prikk i flagghavet om den befriende glede over freden som også Den katolske kirkes biskop, presteskap og legfolk i Norge så helhjertet tar del i,» rapporterer St. Olav etter at freden er brutt ut. Og Gottlieb Rieber-Mohn slår fast at Den katolske kirke nå i fredens stund «kan svare for vår samvittighet at vår sti har vært ren og fri for svik.»

Men på forsiden av bladets første fredsnummer - sammen med en Maria-meditasjon med høyst aktuelt tilsnitt - finner vi Fra Angelicos «Nedtagelsen fra korset». En medfølelse hånd til alle fredens sørgende...

Fredens glede settes i relieff også i det neste nummer. Der

er sørgerand om «Våre døde» som lederartikkelen minnes - og hedrer.

Vi var med . . .

«Vi var med . . .» heter Rieber-Mohns reportasje over to nummer med «Glimt fra Den katolske kirke i Norge under okkupasjonen», og det vi var med på, var «kampen mot mørkemaktene.» Her kommer beviset for påstanden om den rene sti. Redaksjonen anmerker at man vil vise «hva som skjedde bak kulissene» - altså det man hittil bare hadde kunnet hviske om bak blendingsgardinene. Kildematerialet er «stillet til disposisjon av biskop Jac. Mangers - den mann som alene har båret det tunge ansvaret for det Apostoliske Vikariat under fremmedherredømmet». Det fremgår tydelig at biskopens livfulle fremstilling av hendelser og personer også har vært en vesentlig kilde.

Det ligger noe nesten symbolsk i det at Gottlieb Rieber-Mohn for en tid overtar redaktøransvaret rett etter frigjøringen, han som skulle bli en slik vesentlig del av norsk etterkrigskatolisisme - og bladet St. Olav . . .

Lett har det ikke vært å være katolsk biskop i Norge under krigen. Riktignok utgjorde katolikkene bare ca. 0,1% av landets befolkning, men deres biskop representerte - in persona - den verdenskirke nazistene allerede før krigen hadde hatt adskillig bry med på hjemmebane. Det er nok å minne om kirkekampen i Tyskland med ubøyelige ledere som kardinal Faulhaber i München og biskopene von Galen i Münster og Preysing i Berlin. En katolsk biskop var lett pr. definisjon en fiende, men samtidig en fiende man måtte ta et visst hensyn til - av mange grunner. Ikke minst fordi der stod så mange bak ham.

I mai 1940 kom den første styrkeprøve med de nye makt-havere. Biskop Mangers protesterte skarpt da fem hollandske prester plutselig ble arrestert - arrestasjonene hang trolig sammen med tyskernes innmarsj i Nederland, Belgia og Luxemburg, og det lyktes ham da også få dem fri etter relativt kort tid. Men han ble i sakens anledning gitt «audiens» hos Der Reichskommissar som «iskaldt og strengt formelt... tilsa Kirken nådigst frihet for så vidt den ikke befattet seg med politikk noe

Også de kristne har skyld.

Det er ikke riktig å skyve all skyld for antisemittisme og Auschwitz over på andre og glemme den del av skylden som faller på de kristne, hevdet pater Willebrand Eckert i Osnabrück nylig i forbindelse med den jødisk-kristne «Brorskapsuke». Med eksempler fra middelalderens og barokkens kunst viste pateren at jøder og jødedommen ofte er blitt fremstillet svært fortegnet og negativt. KNA

18

som erfaringsmessig har vist seg å være et meget tøyelig begrep i nazistisk fortolkning, - ellers ville det gå meget ilde», skriver Rieber-Mohn.

Den som ikke var samarbeidsvillig - og det var den katolske biskop så aldeles ikke! - måtte finne seg i å bli utsatt for trakasseringens uedle kunst som autoritære regimer jo dyrker til fullkommenhet. I 1945 kan biskopen tydeligvis smile av noen av disse overgrep, men den gang de skjedde, kunne de lett - bokstavelig talt - blitt blodig alvor: den lille katolske flokk var lett sårbar - og oversiktlig. Men i 1945 «smiler Hans Høyærverdighet» - over noen av episodene, som den gang i mai 1941 da han ble grundig utskjelt av Gestapistene Grossmann og Wagner fordi han - luxemburgeren - «oppretholdt sin søknad om norsk statsborgerskap, istedetfor å være 'entzückt' over at hans fedreland Luxemburg no skulle bli innlemmet i Das Reich.»

Biskopen hadde den ytterst tvilsomme glede å støte sammen med de nevnte herrer ved flere anledninger både på Victoria Terrasse og i bispegården i Akersveien. Gestapo drev som bekjent, også med hjemmebesøk! Men uansett sted og

Botsandakt på sin plass.

Feiringen av kapitulasjonsdagen 8. mai bør i de katolske kirker i Tyskland få form av botsandakt, hevder presterådet i bispedømmet Hildesheim. Såvel den enkelte som Kirken bør ved en slik anledning spørre sin samvittighet om man dengang gjorde seg skyldig i unnlåtelsesynder: lot man være å yde mulig motstand mot volden eller mulig

hjelp til ofrene?

Sorg over de mange millioner døde, men særlig over jødene lidelser, likeledes sorg over all ødeleggelse krigen forårsaket og de mange den gjorde til flyktninger hører også med ved en slik anledning. En «stedfortredende bot» er på sin plass, mener presterådet i Hildesheim.

KNA

Den første offentlige Messe etter kirkeomveltningen i det 16de årh. ble feiret i Oslo 1. påskedag 1843 av pastor G. I. Montz.

Innsiden av programmet for 100-års feiringen i St. Olav menighet i Oslo i 1943. På baksiden av programmet stod «Gud signe vårt dyre fedreland» - alle tre vers!

ærend - den rakryggede biskop lot seg hverken bøye eller knekke, han var som så mange andre gode nordmenn i denne tid uimottagelig både for smiger og trusler. Og han var en iherdig protestant hver gang Kirkens medlemmer eller rettigheter ble tråkket på av beskytterne. Og *det* ble de. For bare å nevne et par av de mest merkbare tramp - i tillegg til den nevnte arrestasjon av de fem hollandske prester: St. Josefs Hospital i Kristiansand ble beslaglagt kort etter krigsutbruddet (søstrene der hadde omsorgsfullt behandlet de sterkt forbrente overlevende fra det tyske troppe-transportskipet Rio de Janeiro

som forliste kort før 9. april), utpå sommeren 1940 ble St. Franciskus Xaverius-søstrenes hypermoderne sykehus Florida i Bergen beslaglagt og omgjort til marinelasarett - til tross altså for iherdige protester og henvisning til stort sivilt behov.

Det store slaget

Kristenfolket i Norge hadde mange fronter å forsvare i de fem år okkupasjonen varte, men «aldri stod de sikrere, med føttene urokkelig plantet i kristen kulturgrunn enn da de i februar 1942 reiste alle disponible krefter til en protest av fulleste tyngde mot den quislingske ungdomstjenesteloven», skriver Rieber-Mohn i sine «Glimt». Denne loven, som skulle unndra barn og unge foreldrenes vilje og myndighet, skulle forme den nye generasjon slik at den - etter Tysklands seier verden over - skulle være Quisling's veltrimmede stemmekveg. Kort tid etter at de protestantiske biskoper hadde levert sin velbegrunnede protest mot loven, oppsøkte biskop Mangers biskop Berggrav og meddelte ham Den katolske kirkes fulle tilslutning. «Det er denslags begivenheter det dannes legender om», skriver Rieber-

Kirken og Solidaritet i Polen

En radikal polsk prest har satt i gang en kampanje for å få rett til å holde pro-Solidaritetsprekener. Pater Stanislaw Malkowski frykter at han blir offer for det hemmelige politi, i likhet med den drepte presten Jerzy Popiehuszko.

Pater Stanislaw har beskrevet kommunismen som en «ondskapens kilde» og gått til yt-

terliggående personlige angrep på en talsmann for den polske kommunistregjering. Etter dette har han - fra kardinal Josef Glemp - fått forbud mot å preke innenfor Warszawa bispedømme.

Den radikale Malkowski har nå til hensikt å appellere sin sak til paven, melder *Catholic Herald*.

Per Voksø til Kirkenes Verdensråd

Redaktør Per Voksø overtar den «norske» plassen i Sentralkomiteén i Kirkenes Verdensråd etter Gunnar Stålsett, som til høsten tillrer som generalsekretær i Det Lutherske Verdensforbund. AFTENPOSTEN

19

Mohn, «men like autentiske som fornøylig er det da visstnok at Oslos protestantiske biskop med en spøkefull gestus tilbød den katolske biskop Mangers å innta sin stol (*Oslo Bispestol!*) da undertegnelsen fant sted!» Uthevelse anno 1945.

Trussel om represalier mot biskopens protest lot ikke vente på seg: hvis den ikke ble trukket tilbake, ville samtlige utenlandske prester og ordenssøstre bli utvist! Men biskopen stod på sitt - og hevdet at protest mot loven var religiøs plikt, ikke politisk stillingtagen. I uker levde prester og søstre med kofferten ferdig pakket: ny frist for tilbaketrekking, nye trusler, ny utsettelse. Til sist gled faren lykkeligvis over. «Hva som egentlig er skjedd, er uvisst,» skriver Rieber-Mohn i 1945. Sikkert er i hvert fall at biskopen hadde alarmert Vatikanet og anmodet om at den pavelige nuntius i Berlin måtte kobles inn.

En eventuell utvisning ville fått svært store følger for de norske katolikker - en stor del av prestene og ordenssøstre her i landet var jo utlendinger. Vi var få og sårbare. «Terboven må ha smilt ved tanken på at Grini fangeleir alene kunde romme noe slikt som 2-3

ganger antallet katolikker i Norge, stort og smått medregnet,» noterer Rieber-Mohn i 1945 - da det er hans tur til å smile.

Selv om faren altså gled over denne gang, var det liten tvil om at Gestapo ikke umaket seg med å legge skjul på at de bare ventet på et påskudd til å slå til overfor de «tyskfiendtlige» katolske prester. 29. juni 1942 ble sogneprest Hugo van der Vlugt i Hamar arrestert - noen spøkefulle bemerkninger i et brev til familien i Nederland ble det fellende bevismateriale mot ham. Han ble sendt til Grini, så til det berømte Oranienburg hvor han døde i mars 1943. Også pastor Harald Taxt ble arrestert i 1942 for uvennlige uttalelser om fiendemakten, han måtte tåle mørkecelle og konsentrasjonsleir frem til oktober 1943.

Og Gestapo arbeidet iherdig til det siste! Selv da det tyske nederlaget synes uunngåelig, blir tre prester arrestert for å ha deltatt i en organisasjon til hjelp for norske og utenlandske flyktninger: sogneprest Kielland-Bergwitz i Arendal ble arrestert 21. april 1944, i februar -45 er det pater Finn Thorns tur og 25. april

pastor Johs. Duin. Alle tre ble løslatt ved våpenstillstanden.

En sjanse?

«I dette oppgjøret med mørkemaktene var vi med,» avslutter Gottlieb Rieber-Mohn sin fremstilling. Det var mange med i det oppgjøret. Og noen kom aldri hjem - det gjaldt både legfolk og prester. Alle minnes - og takkes - nå 40 år etter. Ingen nevnt, men heller ingen glemt.

I den tale sogneprest Kielland Bergwitz holdt i St. Ans-gars kirke i Kristiansand en halv time etter at pater Thorn og han selv var blitt løslatt fra kretsfengslet, står det noen ord som er vel verd å tenke over:

«Det er ikke *freden* vi har fått i dag. Det er en sjanse.»

Har vi utnyttet denne sjansen?

Har vi - fremdeles - en sjanse?

Kirken og striden i Nord-Irland

Kardinal Tomas O. Fiarrich er blitt anklaget av en protestantisk kirkeleder i Ulster. Dette fordi kardinalen ønsket en tilbaketrekking av britiske tropper fra Nord-Irland, og at de skulle erstattes av FN-styrker.

CATHOLIC HERALD

Hannover-messen med økumenisk senter

Samtidig med den tradisjonelle Hannover-messen i siste halvdel av april åpnes et nytt økumenisk senter på messeområdet. Det skal holdes andakter og gudstjenester med deltagelse fra ulike trossamfunn.

KNA

Katolsk-luthersk dialog

I en årrekke har det pågått grundig teologiske drøftelser mellom representanter for Vatikanets sekretariat for kristen enhet og Det lutherske verdensforbund. En ny runde er under forberedelse, og biskop Andreas Aarflot her sammen med en gruppe fra LVF vært i Vatikanet for å drøfte opplegg og tema for en slik ny runde.

AFTENPOSTEN

20

Film

Piken med trommestikkene

Hvor vi nå enn måtte velge å plassere våre sympatier i krigen mellom palestinere og israelere, er det ikke mulig å komme med en bastant påstand om hvem som har rett eller urett. Begge parter kjemper for sin frihet og sitt land, og begge parter gjør bruk av vold og tortur for å oppnå sine hensikter.

Det er dette John Le Carré tar opp i sin bok «Piken med trommestikkene» som var en best-seller for et par år siden, og som nå er filmet.

Le Carré sier selv at han hadde til hensikt å skrive en historie til fordel for Israel fordi han mente at israelerne var blitt til syndebukk for hele verden. Men da han oppholdt seg i landet under arbeidet med boken, fant han ut at det slett ikke var så enkelt, og at det i virkeligheten fantes to ofre: israelerne og palestinerne.

I «Piken med trommestikkene» følger vi en yngre, middel-mådig skuespillerinne som får sitt livs «rolle», dvs. blir vervet til å spille seg selv som agent for israelerne. Vi opplever de mest finurlige måter spioner

blir engasjert på, og hvordan de blir utnyttet til siste trevl. Skulle man falle for fristelsen å involvere seg følelsesmessig, er hundre og ett ute - man skal helst hjernevaskes og følge ordrene blindt.

Charlie (Diane Keaton) blir således en brikke i et spill som fører henne fra den ene dramatiske hendelsen til den annen. Hennes tidligere sofa-sympatier for Saken blir blodig - bokstavelig talt - alvor. Hennes rolle går ut på å få Khalil, palestinernes fryktede overhode, i fellen, en mann som opererer suverent i trekene mot sine fiender. Det lykkes henne, men da går det også opp for Charlie hvilke konsekvenser hennes aktiviteter har ført til, og hun bryter sammen.

Når man har lyktes å få henne så langt, er det især p.g.a. israeleren hun forelsker seg i, Gadi Becker alias Joseph, helten fra tre kriger og med merker fra disse over hele kroppen. Det er allikevel hovedmannen Kurtz (Klaus Kinski), hjernen bak operasjonene, som styrer med jernhard hånd og utspekulert oppfinnsomhet. Han har alle opplysninger om Charlies fortid, kjenner alle hennes svake punkter og tidligere eventyr

som forøvrig i filmen ikke kommer klart nok frem. Det er også han som dirigerer Joseph mot henne som den som skal overbevise henne. Hvilket lykkes så altfor vel.

Vi skal ikke røpe mer av handlingen, men filmen holder oss i spenning fra ende til annen. Scener fra palestinernes treningsleir ved Saida i Sør-Libanon, fra tortur og bombeeksplosjoner og flyktende sivilbefolkning er dessverre ikke bare laget for anledningen. Det er den virkelighet som stadig møter oss i reportasjer fra Midt-østen.

Samtidig får vi med mennesker å gjøre, mennesker med følelser, som elsker, som hater og fortviler, og som midt oppe i all elendigheten setter sine liv inn i kampen for det de tror på.

Eller som regissøren George Roy Hill uttalte det: «... vi har ikke beskrevet de palestinske terroristene som udyr som tørster etter blod.

Fanatiske - ja, - antisemitter - uten tvil - og som ikke bryr seg stort om menneskeliv. Men som ikke desto mindre er varme mennesker, sårbare, på leting etter sitt land, fulle av generøsitet og kjærlighet, og, i bunn og grunn, så like sine brødre, den semittiske fiende,

Landsmøte i NKKF

Norges Katolske Kvinneforbund holdt landsmøte i Stavanger 15.-17. mars. Aimée Wedset ble gjenvalgt som formann for en ny tre års periode. Styret ellers består av: Rønnaug Aaberg Andresen, Sr. Mette Andrésen O.P., Sigrid Holm, Unni Klepper Joynt, Sidsel Skovsrud og Liv Wethe.

Karmelittnonner får nye «gamle» ordensregler

Over 800 karmelittnonner i klostre i forskjellige deler av verden skal gå tilbake til ordensreglene fra 1581 som ordenens grunnlegger, St. Teresa av Avila, foreskrev. Paven

har bedt «Kongregasjonen for ordensfolk og sekularinstitutter» om å utforme de nye ordensregler mer i pakt med de opprinnelige fra 1581 enn de midlertidige som ble trukket opp av Det 2. Vatikankonsil.

CATHOLIC HERALD

21

jødene . . .»

Og det er piken med trommestikkene som viser oss menneskets ansikt i denne filmen. Som selv overlevende etter

kuppet mot Khalil sier til Joseph: «Jeg er død. Du har drept meg; husker du det ikke?»

Og det er hennes stemme som hever seg over hat, skrik

og redsler, der hun trer frem som et medmenneske, sønderrevet mellom Israel og Ismael.

SMA

Fjernsynet stjeler vår dyrebare tid

Gjennomsnittlig ser nordmenn en time og tre kvarter på fjersyn hver dag (1979-80). 3-5-åringene ser ca. en time, 12-14 åringer én og en halv time.

I artikkelen «Det mediavridde samfunn» beskriver Gudmund Hernes forandringen som har skjedd over tid, som en overgang for de unge fra en handlingsrik og informasjonsfattig verden til en handlingsfattig og informasjonsrik verden.

Selv med all verdens gode programmer - Kan det være klokt å erstatte den direkte opplevelsen av verden med annenhånds indirekte versjoner?

Særlig barn trenger tid til lek - til å utforske sin styrke og svakhet, til å lære og bruke seg selv. «... det er svært verdifullt for et menneske regelmessig å få være ensom med seg selv, selv å få bestemme hvordan tiden skal anvendes, å kjenne etter riktig langt inne i sitt innerste - hva vil jeg aller helst gjøre akkurat nå? Sitte og drømme kanskje, åpne sinnet for det som kommer vil?» Så skriver Karin Neuschütz. Og det gjelder nok både store og små.

Krig - bedre fjersyn enn fred.

TV viser et utvalg av virkeligheten - der vold er overrepresentert. Så godt som alle forskere synes å ha kommet fram til det som mange lenge har visst: både underholdningsvold og virkelighetsvold stimulerer til aggressjon og vold. Vårt følelsesliv utarmes. Jo mer vold vi ser, jo mer vold trengs før vi reagerer. Vår mulighet til å bli opprørte og kjenne medlidenhet minker.

En tysk undersøkelse viser at brutale scener blir konfliktløsningsmodeller for våre barn og unge. De oppfører seg i praksis slik de har opplevd det på fjernsynet. Lengselen etter å etterligne øker når brutale aktører framstilles som lysende helter. Etersom man på skjermen kan se at vold gir resultater, blir barnet forvisset om at sikreste veien til framgang er å angripe.

Fra en artikkel i Folkeveit

Om ytringsfriheten.

Ytringsfrihet dreier seg om noen annet enn retten til å spre usannheter, ukvemsord og sjikane. Ytringsfrihet dreier seg om retten og plikten til å utvide de eksisterende grensene for demokratiet. FOLKEVETT

Bygger vi på dem som kan mest, men forstår minst?

«Det er grunn til å spørre om mennesker i de skandinaviske land blir tidligere senile enn folk andre steder på kloden», uttalte Inge Lønning i et foredrag. «Årsaken finner vi i det samfunnsmonster vi har laget for våre eldre - et samfunn hvor vi har laget stramme grenser for de eldres sosiale og politiske aktivitet. Et samfunn hvor andelen

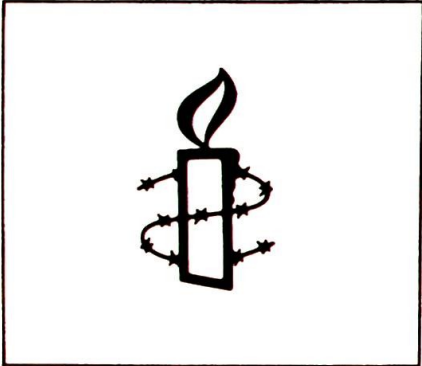
mennesker over 65 år øker, men hvor etter-spørselen etter dem blir mindre og mindre.

Istedensfor å gjøre bruk av 60-70-åringenes uerstattelige livserfaring og ytevne, har vi passivisert dem. Ved å bygge et samfunn på bare de yrkesaktive - de mellom 25 og 60 - bygger vi på dem som kan mest, men forstår minst. Det betyr at vi med åpne øyne bygger oss inn i en katastrofe.»

«VI OVER 60»

22

Nytt fra Amnesty

Innsamlingsmidlene i bruk Aksjon Amnesty 1984

82 millioner kroner kom inn i løpet av innsamlingsperioden. Disse pengene skal nå fram til samvittighetsfanger og torturofre, og de skal dessuten bidra til å styrke Amnesty Internationals evne til å avdekke og handle mot grove overgrep i forskjellige deler av verden.

Et av de første, omfattende prosjektene er støtten til tidligere samvittighetsfanger i Guinea. Amnesty-delegasjonene som besøkte landet i oktober, møtte mer enn tusen tidligere samvittighetsfanger som nå var løslatt etter at den gamle regjeringen ble styrtet. . . Midler fra TV-innsamlingen går nå til omfattende legehjelp for de mange rammede i landet. . . Unge menn og kvinner var forkrøplet eller delvis lammet etter mishandling eller mangel på medisinsk behandling i fengslet. Atter andre var blindet, andre igjen alvorlig psykisk skadet. . .

Midler går i vår også til å avdekke overgrep i land i Latin-Amerika, herunder Guatemala, og til land i Asia, herunder Afghanistan og Folkerepublikken Kina. Også Brasil og

Nord-Korea er blant de land der man vil bruke midler til å undersøke påstander om grove overgrep.

Snu deg ikke bort!

- Snu dere bort! Tenk på noe annet! skriver lyrikeren Rolf Jacobsen i et av sine dikt. Diktet handler om alle de overgrep i vår verden som det er maktpåliggende for de ansvarlige å holde skjult. - Se ikke hitover! sier de med hele sin politikk.

Brudd på menneskerettighetene hører med blant de ting som ikke tåler offentlighetens oppmerksomhet. De foregår nesten bestandig i det skjulte, og befalingen om å snu seg bort for å tenke på noe annet, treffer midt i sentrum av den holdningen som gjør det mulig at overgrepene kan fortsette. - Vi skal ikke ha noen tilskuere her! Det er overgrepene forutsetning.

Amnesty International er en bevegelse som har til hovedmål å aldri snu seg bort. Der overgrepene foregår, er det Amnestys oppgave å være den uunngåelige tilskuer som ser hva som skjer, som samler fakta, etterforsker og leter etter de skjulte ofre - og som motarbeider overgrepene nettopp ved hjelp av den offentlige oppmerksomhet.

- Snu dere bort! Tenk på noe annet! lyder oppfordringen fra myndighetene i mange land. Svaret fra Amnesty kan bare bli stadig nye rapporter som inngående beskriver menneskerettighetsbrudd verden over. Og i dette ligger det store håpet: Det blir stadig vanskeligere i det moderne informasjons-samfunnet å holde overgrepene skjult.

Mindre og mindre kommunikasjon

«Vi lever i substituttens verden og tidsalder» heter det i en samtale «Folkevet» har hatt med filmskaperne Wam & Vennerød. «Skal vi ha noen forhåpninger om ikke å ende som 'gremlins' er i en plastikkverden, er det de alternative bevegelsene som må stimuleres, holdes oppe og fortsatt spre sine budskap om hvor vi kommer fra og hva verden, jorda, betyr for menneskene. Vår virkelighet må ikke bli å sitte og glane på idiotiske TV-programmer 18 timer i døgnet. Vi er livredde den media-virkeligheten som nå forespeiles oss! . . .

Verden kommer ikke videre ved at mennesker har kontakt med hverandre utelukkende gjennom aviser og blader, hvor kjendiser lar seg ta bilde av mens de står på hue, hopper i været, klør seg i håret eller hva som helst. Det blir bare mindre og mindre kommunikasjon i dette helvete av et kommunikasjons-samfunn vi lever i. Derfor er den levende kulturen livsnødvendig for vårt samfunn. Og en levende kultur er ikke bare bra film og teater, det er også det grønne graset og den grønne jorda, samholdet og samtalene mennesker imellom. . .

Frihet er for oss en idé om det absolutte ansvar, overfor oss selv, våre medmennesker, jorda, universet for den del. . . Takk Gud så lenge vi har et demokrati som gjør at de totalitære kreftene, både på venstresida og høyresida, ikke får rive til seg den totale makt. Mangfoldet i det politiske bilde, det er vår redning.»

**DEN NORDISKE VALFART TIL
LOURDES**

2. til 9. juli 1985

8 dagers flyreise med fuld pension
Kastrup/Lourdes tur/retur.
Pris på hotel dkr. 4950,-
Særpris for syge og handicappede på
«Accueil» dkr. 4500,-
Læger, sygeplejepersonale medfølger.
Valfartspræst: Pater Per WAAGØ, O.M.I.

Program & tilmeldelser:
VALFARTSKOMITEEN
Barsehøj 25, DK.2900 HELLERUP

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4
Tlf. 15 34 82

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

Dialogmesse Høymesse

APRIL

27. Ferial. Ap.Gj. 9, 31-42.
Joh. 6, 61-70.
28. 4. søndag i Påsken
(Norske Tidebønner Uke 4)
Ap.Gj. 4, 8-12. 1. Joh. 3, 1-2.
Joh. 10, 11-18.
(Peter Chanel, prest og marty, feires ikke).
29. Katarina av Siena, jomfru og kirkelærer. Ap.Gj. 11, 1-18.
Joh. 10, 1-10.
30. Ferial el. Pius V., pave.
Ap.Gj. 11, 10-26. Joh. 10, 22-30.

Arendal	Tyholmen	<i>lörd.</i> : 18.30	
<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	<i>sønd.</i> : 8.00	11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	<i>lörd.</i> : 17.45	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	<i>sønd.</i> :	10.45
<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18	9.15	10.30
	Tlf. 24 25 69		
Bergen	Christiesgt. 16	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien	9.30	
Bodø	Hernesvn. 22	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	<i>sønd.</i> :	11.00
Drammen	Cappelensgt. 1	<i>lörd.</i> : 13.00	
<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
Fredrikstad	Kongensgt. 9	9.00	11.00
<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438		
Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden	Kristian V's pl. 1	9.00	10.45
<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168		
Hamar	Torvggt. 113	<i>lörd.</i> : 18.00	
<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	<i>sønd.</i> :	11.00
Hammerfest	Salsgt. 52	19.00	11.00
<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447		
Harstad	Skolegt. 4	<i>lörd.</i> : 17.00	
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	<i>sønd.</i> :	10.30
Haugesund	Haraldsgt. 21		11.00
<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195		
Hønefoss	Vesterngt. 5		11.00
<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381		
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	<i>lörd.</i> : 13.00	
<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	<i>sønd.</i> : 10.00	11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5		11.00
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779		
Levanger	Jernbanegt. 29		11.00
<i>St. Torfinns kirke og St. Eystens sykehjem</i>			
Lillehammer	Weidemannsgt. 3A	<i>lörd.</i> : 18.00	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> :	10.00

MAI

1. Ferial. Ap.Gj. 14, 24-13, 5a.
Joh. 12, 44-50.
el. Den hellige Josef, håndverkeren.
1. Mos. 1, 26-2, 3
el. Kol. 3, 14-15. 17. 23-24.
Mt. 13, 54-58
2. Athanasius, biskop og kirkelærer. Ap.Gj. 13. 13-25.
Joh. 13, 16-20.
3. *Filip og Jakob*, apostler.
1. Kor. 15, 1-8 Joh. 14, 6.14.
4. Ferial. Ap.Gj. 13, 44-52.
Joh. 14, 7-14.
5. 5. søndag i Påsken
(Norske Tidebønner Uke 1)
Ap.Gj. 9, 26-31. 1. Joh. 3, 18-24.
Joh. 15, 1-8.
6. Ferial. Ap.Gj. 14, 5-18.
Joh. 14, 21-26.
7. Ferial. Ap.Gj. 14, 19-28.
Joh. 14, 27-31a.

**RENÉ OG
HÉLÉNE BIRKELAND**

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt
SATS + PASTE A/S
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen a/s
Ullevålsvn. 1
TELEFON * 20 79 05
Alltid telefonvakt

Liturgisk kalender

Gudstjenester

Dialogmesse Høymesse

			Dialogmesse	Høymesse
8. Ferial. Ap.Gj. 15, 1-6. Joh. 15, 1-8.	Lillestrøm <i>St. Magnus kirke</i>	Romeriksgt. 1 Tlf. 71 28 85	9.00	10.30
9. Ferial. Ap.Gj. 15, 7-21. Joh. 15, 9-11.	Molde <i>St. Sunniva kirke</i>	Parkvn. 25 Tlf. 51 467		11.00
10. Ferial. Ap.Gj. 15, 22-31. Joh. 15, 12-17.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. 51 038		17.00
11. Ferial. Ap.Gj. 16, 1-10. Joh. 15, 18-21	Narvik <i>Kristi Kongekirke</i>	Håreksgt. 82		18.30
12. 6. søndag i Påsken (Norske Tidebønner Uke 2) Ap.Gj. 10, 25-26. 34-35. 44-48. 1. Joh. 4, 7-10. Joh. 15, 9-17. (Nereus og Achilleus, martyrer, feires ikke)	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. 20 72 26	<i>lörd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> : 9.30	11.00
13. Ferial. Ap.Gj. 16, 11-15. Joh. 15, 26-16,4.	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. 67 23 83	19.00 8.35	11.00
14. <i>Mattias</i> , apostel. Ap.Gj. 1, 15-17. 20-26. Joh. 15, 9-17.	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. 43 07 71	9.00 18.30	11.00
15. Ferial el. Hallvard, martyr. Ap.Gj. 17, 15. 22-18. 1. Joh. 16, 12-15.	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. 55 81 21	9.00	
16. <i>Kristi Himmelfart</i> . Ap.Gj. 1, 1-11. Efes. 1, 17-23 el. 4, 1-13. Mk. 16, 15-20.	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. 21 23 55	9.00	11.00
17. Ferial. Ap.Gj. 18, 9-18. Joh. 16, 20-23a.	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. 64 18 20	<i>lörd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> : 10.00	
18. Erik, martyr, Sveriges vernehelgen. Ap.Gj. 18, 23-28. Joh. 16, 23b-28.	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Sverresgt. 26 Tlf. 50 793	<i>lörd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> : 11.00	
19. 7. søndag i Påsken (Norske Tidebønner Uke 3) Ap.Gj. 1, 15-17. 20-26. 1. Joh. 4, 11-16. Joh. 17, 11b-19.	Stavanger <i>St. Svithun kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. 52 55 34	8.30 9.30 18.00	11.00
20. Ferial el. Bernardin av Siena, prest. Ap.Gj. 19, 1-8. Joh. 16, 29-33.	Stord <i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugsvn. 12</i> <i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i> <i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
21. Ferial. Ap.Gj. 20, 17-27. Joh. 17, 1-11a.	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. 84 277	<i>lörd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> : 11.00	
	Trondheim <i>St. Olavs kirke</i>	Prinsensgt. 2a2 Tlf. 52 12 14	9.00	11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Sandefjordsgt. 1 Tlf. 11 949		11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. 51 25 10		Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Nørvesund Tlf. 37 558	<i>lörd.</i> : 17.00 <i>sønd.</i> : 8.30	11.00

Neste nummer utgis 20. mai. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarlig redaktør: Unni Klepper Joynt

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Medarbeidere:

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Abonnement kr. 140,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 160,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

GAVENE TIL
1. KOMMUNION
OG FERMING
får dere hos oss:

BØKER
KORS OG KRUSIFIKSER
PLATER OG KASSETTER
LYS MED KRISTNE
SYMBOLER, BIVOKSLYS
IKONER, både
reproduksjoner og
håndmalte

GAVEKORT á kr. 50.— og
kr. 100.—

Plisserte lysmansjetter, kr. 3,50

**VI SENDER OVER HELE
LANDET**

mandag og fredag 9-16
tirsd. onsd. torsdag 9-17
lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

St. Paul skole
Nygårdsgaten 114 a
5000 Bergen
Telefon (05) 32 28 80

St. Paul menighetsskole er en katolsk grunnskole med én klasse på hvert trinn, 1.-10. klasse.
I tilknytning til skolen drives barnehage, førskole og fritidshjem.

Skolen har ennå ikke oversikt over lærerstillinger som kan bli ledige fra høsten. Det er imidlertid sannsynlig at vikariat ev. midlertidig stilling skoleåret 1985/86 skal besettes. Interesserte med godkjent lærerutdanning som ønsker å komme i betraktning, bes ta kontakt med skolen snarest for nærmere informasjon.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

FORBEHOLDNINGSAKTIESELSKAPET **VESTA** LIVSFORSIKRINGSELSKAPET **HYGEA**

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Blikk på tiden

Flukten fra våren

Jeg nektet militærtjenesten den dagen vi fikk utlevert ski. Det skjedde i Indre Troms for mer enn femten år siden. Da vinterens første sne var falt, og hele bataljonen skulle utstyres med ski, da ble 44 Hilarion etter sigende pasifist. Selvsagt kunne jeg ikke røpe denne dypeste grunn til min beslutning; i forsvaret er der heldigvis heller ikke noen som spør etter de dypere beveggrunner. Feltpresten utstedte attest på at jeg var kommet i anfeltelser, og dermed var det formelle i skjønneste orden. Jeg ble dimittert etter fem måneders tjeneste, og skulle senere betale med elleve måneder som sivilarbeider. Ingen andre enn jeg kjente den egentlige grunnen: Til tross for mine tyve år var jeg ikke modig nok til å innrømme at jeg ikke kunne gå på ski.

Jeg synes jeg skylder mine lesere denne lille personlige tilståelsen før jeg går løs på mitt egentlige tema: flukten fra våren. Det er nemlig ganske ofte slik at vi gjemmer oss bak prinsipielle standpunkter i stedet for å innrømme personlige svakheter. Dersom jeg for eksempel ikke drikker, faller det lettere å begrunne det med at jeg er en prinsippfast avholdsmann enn at jeg er en tidligere alkoholiker som er redd for tilbakefall. Dersom jeg nekter militærtjenesten, er pasifisme en respektabel grunn som elegant skjuler den egentlige: at jeg er redd for å bli til latter i løypa. Så får det ikke hjelpe at det hele er en liten løgn, og at jeg aldri har vært pasifist. Blir fedrelandet truet, er også jeg villig til å slå leir for dets

fred. Med tiden har jeg også fått mot til å innrømme at jeg ikke kan gå på ski, og det i et land der det hevdes at alle er født med ski på beina.

Etter en slik åpen og ydmykende tilståelse av egne svakheter, må det være meg tillatt å tale litt uærbødig om enkelte norske særegenheter, som for eksempel den allerede nevnte flukten fra våren. Fra naturens side lever vi i et av verdens kaldeste og mest ugjestmilde land. Hadde det ikke vært for den lille havlunken fra Karibien som vi kaller Golfstrømmen, ville Norge simpelthen ikke vært beboelig, i hvert fall ikke med våre nåværende krav til komfort og sivilisasjon. Selv omgitt av det milde Atlanterhav har vi en vinter så lang og mørk at vi ikke behøver dra lenger enn til Danmark for å møte folk som undrer seg over hvordan vi i det hele tatt holder ut. «Ah, I nordmænd!» sier danskene, i en blanding av beundring og forskrekkelse.

«Mellom bakker og berg utmed havet, heve nordmannen fenge sin heim», heter det i en sang de fleste av oss har sunget på skolen, og som fremdeles kan lyde i nordmenns muntre drikkelag, fortrinnsvis syd for Hamburg, hvor selv teologer deserterer avholdssaken. I et av versene i denne velfuktete sangen står det imidlertid noe ganske uriktig: «Frampå vetteren stundom han tenkte: gjev eg var i eit varmare land. Men når vårsol i bakkane blenkte, fekk han hug til si heimlege strand». Det er forsåvidt riktig at mange ønsker seg syddover i vintermørket. Jul på Kanariøyene er en mulighet vi kan ta i betraktning, selv om de fleste nok foretrekker hjemlandets mørke stemning og nedsnødde fred. Men hva skjer når Påsken kommer, og vårsol i bakkane blenkjer? Da er der liten utfart til den heimlege strand.

Norges påsketraffikk er en eneste stor flukt fra våren, og dermed også fra Påsken. Folket drar til fjells, graver seg inn i nedsnødde hytter uten elektrisitet, koker kaffe av smeltet snø på primus, og lever i det hele tatt et liv som i lavlandet ville ha vakt bekymret oppmerksomhet i alle ansvarlige etater, fra

brannvesenet til sosialkontoret. Enkelte av kirkens menn forsøker å følge med på flukten, og drysser andakter mellom snefokkene og inn i peisestuen.

Imens skinner vårsolen på oss som er blitt igjen nede i byene og langs strendene, ja den skinner så velsignet. Sneen smelter, det sirler langs veiene, og det klukker i bekkene. Grønne knopper skyter på de nakne grener, grønne strå spirer i det visne gress. Kirkeklokker ringer og minner om livets oppstandelse, om den store og egentlige Påske. Noen få går i kirken og hører om den. Men stort sett kommer våren i Norge til tomme hus. Alle som har råd og anledning følger vinteren til fjells, klenger seg fast til den i dyre dommer - og vender ryggen til våren og oppstandelsen. Måtte de alle bli lykkelige og få oppleve det de lengter etter! Måtte de alle bli brune som kakao og konfekt!

Selv kan jeg ikke gå på ski. Jeg er ikke lenger redd for å innrømme det - kanskje fordi jeg har oppdaget at der er en glede i å bli i lavlandet og møte våren. Og feire Påske.

Pater Hilarion